

ADVOKATEN

RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET 04 2020

FRIVILLIGHED ELLER SAMTYKKE?
Få historien bag en kommende ny voldtægtsparagraf og eksperternes syn på sagen.

MIN SAG: FRIFUNDET EFTER 14 ÅR
Arelang retssag mod Skatteministeriet krævede mentalt overskud og godt styr på gamle dokumenter.

PARTNER PÅ EGNE PRÆMISSER

Veronica Wolthers-Petersen har selv været med til at definere sin rolle som partner.

ADVOKATEN 04 2020

ECCO vandt skattesag efter 14 år. Lasse Esbjerg Christensen fortæller om arbejdet med sagen side 36.

5 LEDER

6+8 KORT NYT

10 KALENDER

Vigtige datoer for alle advokater.

12 TEMA KØNSDIVERSITET

To ud af tre studerende på jura er kvinder. Men hvor mange af dem bliver partnere i et advokatfirma? Og hvad skal der til, for at ændre det billede, der tegner sig i dag?

28 RETSSIKKERHED

Åben høring for borgere med handicap.

30 VOLDTÆGTSPARAGRAFFEN

Retten til seksuel selvbestemmelse er igen sat til debat. Få hele historien bag paragraffen.

36 MIN SAG

Advokat Lasse Esbjerg Christensen fortæller om arbejdet med ECCO-sagen, der er en af de hidtil største og mest komplekse transfer pricing-sager i Danmark.

42 CHRISTIANSBORG

Retsordfører for Radikale Venstre, Kristian Hegaard, opfordrer advokater og jurister til at deltage i den politiske debat og få retssikkerhed til at fylde mere.

44 LEGAL TECH

Danmark er langt fremme med digitaliseringen, men der er fortsat mange åbne spørgsmål, og der kan være brug for en vagthund til at holde øje med udviklingen.

48 TILSYN

Fra november 2020 vil advokater med sager omfattet af hvidvaskloven kunne udtrækkes til et hvidvaskspecifikt tilsyn.

50 GOD ADVOKATSKIK

At være principal for en fuldmægtig er forbundet med forpligtelser, og under corona-krisen er det hele blevet lidt sværere.

54 DEBAT

Bør mediation i højere grad anvendes som alternativ til domstolene i civile sager? Læs to debatindlæg.

58 BØGER

Kort og godt om den nyeste faglitteratur.

Frivillighed eller samtykke?
Ændring af voldtægtsparagraf på vej.
Læs hvad eksperterne siger på side 30.

Unik Advosys Basis.

Vælg den løsning du kan vokse med.

Advokatløsning uden startomkostninger.

Påtænk du at starte egen virksomhed, så vælg den rigtige løsning fra begyndelsen. Du behøver ikke at gå på kompromis med faciliteterne, selvom du er et mindre advokatkontor.

Du får en gennemskuelig pris, som ud over licenser til vores fleksible advokatløsning også inkluderer support og opdatering til nye versioner.

Vi sørger for, at du kommer godt fra start med teknisk installation, online undervisning og levering af vores standard paradigmesamling.

Med Unik Advosys Basis, får du de bedste arbejdsbetingelser, også når du starter egen advokatvirksomhed.

Hvad koster det?

Læs mere på unik.dk/advosys/advosys-basis

UNIK
ADVOSYS

Fransk - Dansk Advokatkontor
www.maxus-nice.fr

Max Ulrich Klinker
Avocat au Barreau de Nice
et Advokat au Barreau du Danemark

Tel. +33 (0) 4 93 82 42 49
E-post: muk@maxus-nice.fr

Palais Maréchal Joffre
20, Rue du Congrès
06000 Nice – France

4

Støt Dansk Kræftforskningsfond

Vi støtter forskning, der sigter på at

- finde årsager til kræftsygdomme
- skabe bedre behandlingsmuligheder
- mindske bivirkningerne ved kræftbehandling
- udvikle forebyggende behandlingsmetoder.

DANSK KRÆFTFORSKNINGSFOND

Dansk Kræftforskningsfond, c/o Plesner, Amerika Plads 37,
2100 København Ø, Tlf. 33 12 11 33, Giro 655 00 29,
Danske Bank, reg. 3946, konto 394 63 63 618
www.dansk-kræftforsknings-fond.dk

KOLOFON

Advokatsamfundet arbejder på politisk neutralt grundlag for borgernes retssikkerhed og for et velfungerende retssamfund. Vi fører tilsyn med alle landets advokater og sikrer derigennem advokaternes uafhængighed og integritet.

Advokatrådet er Advokatsamfundets bestyrelse og består af 15 advokater fra hele landet.

Advokatnævnet er en klageinstans, som er uafhængig af Advokatsamfundet, og som behandler klager over advokaters adfærd og salær.

ADVOKATEN 99. årgang udgives 4 gange årligt af Advokatrådet og er direkte kommunikationsorgan for cirka 8.100 advokater og advokatfuldmægtige. Magasinet tilgår endvidere Folketingets retsudvalg, domstolene, anklagemyndigheden og centraladministrationen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør, mediechef

Hanne Hauerslev · hha@advokatsamfundet.dk

Journalist **Tine Østergård** · toe@advokatsamfundet.dk

Journalist **Isabel Rosado** · ifr@advokatsamfundet.dk

Presse- og kommunikationschef

Rasmus Holm Thomsen · rht@advokatsamfundet.dk

ABONNEMENT (Priser er inkl. moms og forsendelse)

Indland 536 kr.

Studerende 336 kr.

Udlandsabonnement 580 kr.

Studerende i udlandet 380 kr.

Opsigelse kan ske med tre måneders varsel ved udgangen af en måned.

ANNONCER

FrontMedia

Frontmedia.dk · 48 22 44 50 · advokaten@frontmedia.dk

Layout Bilgrav Design Aps

Bilgrav.com · 40 30 00 75 · jan@bilgrav.com

Tryk **Jørn Thomsen / Elbo A/S**

Jto.dk · 76 37 60 00 · jto@jto.dk

Forsidefoto **Jeppe Carlsen**

Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter. Redaktionen hæfter ikke for artikelmanuskripter, der er tilsendt uopfordret. Hvis redaktionen skulle have krænkret ophavsrettigheder, er dette sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelsen i forvejen.

Tilmeldt dansk oplagskontrol.

Medlem af Danske Medier.

Issn 0107-5616 issn 1901-4546 (online)

Magasinet er trykt med vegetabiliske farver på miljøgodkendt papir.

Alle advokater modtager link til onlineudgave af magasinet i nyhedsbrevet. Afmeld printudgaven af Advokaten på the@advokatsamfundet.dk.

ADVOKATSAMFUNDET
RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET

Vi har et partnerparadoks

Af Peter Fogh, formand for Advokatrådet

Juraen og advokatgerningen tiltrækker i stigende grad kvinder. Tendensen står ganske klar, hvis man ser på optaget på jurastudiet i 2020, hvor to ud af tre nye studerende er kvinder. En betydelig forskel fra advokater i gruppen over 60 år, hvor blot en ud af fem er kvinder. Og meget langt fra at der i runde tal kun er én ud af ni indehavere i de største advokatfirmaer, der er kvinder ifølge en ny opgørelse.

De tal giver anledning til bekymring. At vi som branche i 2020 ikke har fået flere kvinder ind i ejerpositionerne er foruroligende – ikke mindst når vi ser på fordelingen i rekrutteringsgrundlaget for de fremtidige advokater. Det er usundt, at vi ikke bedre afspejler samfundet omkring os, når det kommer til fordelingen af mænd og kvinder i ejerpositionerne.

Man kan selvfølgelig læne sig tilbage og tænke, at demografien af sig selv retter op på balancen over tid. Man kan også have den holdning, at så må mændene jo bare fortsat tage sig af ledelsen.

Det mener jeg naturligvis ikke er holdbart i længden. Vi har som branche et ansvar for, at kvinder trives og kan se en karrierevej med en partnertitel som mål for de, der ønsker det. Vi risikerer at miste en masse talent, hvis ikke vi som branche kan tilbyde kvinderne et attraktivt arbejdsliv. Og hvis vi vender ryggen til problemstillingen omkring kønsdiversitet, vil det være en rigtig dårlig interessevaretagelse af advokaternes fremtidsmuligheder.

I Danmark har vi i årevis drøftet kvinder i ledelse. Vi har masser af dygtige talentfulde kvinder i advokatstanden. Så hvorfor er flere ikke en del af ledelsen i advokathusene? Er det på grund af en macho-kultur? Stilles der krav, som kvinderne står af på? Er advokatjobbet for ufleksibelt? Eller er det noget fjerde?

Svaret er, at det ved vi ikke nok om. Derfor har Advokatrådet besluttet, at der skal sættes en undersøgelse i gang, som belyser diversitet og ledelse. Vi må ned i de kulturer og de barrierer, som har betydning, og vi skal have set på, hvad det er, der står i vejen for at flere kvinder bliver en del af ledelseslagene i advokatvirksomhederne. Vi har endnu ikke lagt os fast på, hvordan arbejdet skal tilrettelægges, men jeg mener, der er behov for, at vi går grundigt til værks. Andre steder i samfundet er man også udfordret på at få kvinderne ind i bestyrelseslokaler og direktioner, og der findes næppe et quickfix – heller ikke for os advokater som branche. Men nu tager vi udfordringen op med det mål, at vi vil knække koden på partnerparadokset.

Forhåbentlig kan vi klare det. Og hvis vi er ambitiøse og finder gode svar, kan vi måske også bidrage til, at vejen bliver banet for større kønsdiversitet i andre brancher i vores samfund.

Foto: Morten Holm

Fuldmægtiges hjemmearbejde under coronakrisen

Advokatsamfundet har med Civilstyrelsen, som står for beskikkelsen af advokater, drøftet spørgsmålet om eventuelle hjemsendelser med baggrund i corona kan medregnes i fuldmægtigtiden.

Civilstyrelsen er åben overfor, at fuldmægtige, der som følge af coronakrisen hjemsendes fra arbejde og uden mulighed for at arbejde hjemmefra, efter omstændighederne vil kunne medregne op til tre måneder af perioden i deres fuldmægtigtid. Civilstyrelsen vil tage konkret stilling til ansøgninger herom. Ansøgningerne skal vedlægges erklæring fra principalen om, at hjemsendelsen sker under de nævnte omstændigheder.

Yderligere 3.850 sager til gennemgang i politikredsene

I forbindelse med politikredsenes gennemgang af ca. 8.500 straffesager, hvor dna-bevis er anvendt til sammenligning af en sporprofil med 16 dna-systemer og en personprofil med 10 dna-systemer, har Rigspolitiet identificeret yderligere ca. 3.850 sager. Der er tale om sager, som vedrører samme problemstilling, og som ikke indgår i de oprindelige sagslister oversendt til politikredsene. Det betyder, at yderligere 3.850 sager skal gennemgås i politikredsene. Rigspolitiet har oversendt de supplerende sagslister til politikredsene. I gennemgangen af sager prioriteres fortsat verserende sager og sager med fældende afgørelse, hvor straffen endnu ikke er udstået, oplyser Rigspolitiet i en pressemeddelelse.

Kom jeg til Danmark og kunne se, at kvinder, homoseksuelle og mennesker med handicap ikke er særlig godt beskyttet, ville jeg ikke ligefrem se Grundloven som en god inspiration.

Den radikale retsordfører, Kristian Hegaard, fortæller i Berlingske om, hvorfor partiet ønsker en ændring af Grundloven.

MANGE RETTER KRÆVER NU BRUG AF MUNDBIND

Husk at have mundbind med i tasken, når du skal i retten. Mange retter kræver nemlig nu, at der skal bæres mundbind i rettens bygninger. Det er vigtigt at være opmærksom på, at hverken mundbind eller visir kan erstatte, at du overholder de generelle anbefalinger om afstand og god hygiejne, eller at du bliver hjemme, hvis du er syg eller har mistanke om, at du er smittet med COVID-19. Du kan holde dig opdateret på den enkelte rets hjemmeside om, hvad der gælder i retten, ligesom der vil være opsat en plakat ved indgangen, hvis der skal bæres mundbind.

STRAFFERETTENS ALMINDELIGE DEL

Det strafferetlige ansvar

af Trine Baumbach & Thomas Elholm

1. udgave 2020

614 sider, softcover

Pris ekskl. moms kr. 460,-

Djøf-medlemspris ekskl. moms kr. 368,-

STRAFFERETTENS ALMINDELIGE DEL. DET STRAFFERETLIGE ANSVAR er en systematisk fremstilling af ansvarsbetingelserne efter dansk ret.

Forfatterne er professorer i strafferet ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.

Bestil bogen på www.djoef-forlag.dk

Tal på advokater

I oktober 2020 er der tæt på 6.900 aktive advokater i Danmark, Færøerne og Grønland. Cirka en fjerdedel arbejder i organisationer og erhvervsvirksomheder, mens tre fjerdedele arbejder i advokatfirmaer. Lidt flere end en tredjedel er kvinder.

Der er flest advokater under 50 år: Der er cirka 2.100 advokater i gruppen mellem 27 og 39 år, og det samme gælder advokater i 40'erne. Derimod er der kun cirka 1.300 advokater i 50'erne og cirka 1.200 advokater over 60 år. Antallet af advokatfuldmægtige er knap 1.500.

TILSYN I NORDJYLLAND

Advokatrådet indstiller gennemførelsen af alle fysiske tilsynsbesøg hos advokater i de berørte nordjyske kommuner indtil videre. Allerede planlagte tilsynsbesøg vil blive forsøgt gennemført online. Hvis det ikke kan lade sig gøre, udskydes besøgene til et senere tidspunkt.

Nye medlemmer til Advokatrådets internationale udvalg søges

Vil du gerne yde en kollegial indsats? Udbygge dit netværk både nationalt og internationalt? Og har du interesse for – og meget gerne erfaring med – internationale forhold? Så er du måske kandidat til at blive tildelt en plads i Advokatrådets internationale udvalg.

Udvalget beskæftiger sig over en bred kam med internationale forhold og inkluderer ligeledes arbejde og deltagelse i både CCBE og IBA. Vores medlemmer har typisk forskellige ansvarsområder, fordelt alt efter specialeområde, erfaring og interesse.

Lige nu søger vi eksperter inden for et bredt spektrum af faglighed, herunder CSR og konkurrenceret. Vi forventer aktiv deltagelse inden for dine ansvarsområder, hvilket til tider kræver rejseaktivitet i mindre grad, hvis online-deltagelse ikke er mulig. Der afholdes udvalgs møder i København to til tre gange årligt.

Vi kan tilbyde et spændende udvalgsarbejde med kolleger, der, som du selv, brænder for det internationale område.

Spørgsmål kan rettes til chefkonsulent Ida Søholm på iso@advokatsamfundet.dk og tlf. 33 96 97 98.

Sagerne, der føres, handler om den ufrivillige omgangsform. Den, der ofte foregår i enrum og bag lukkede døre, og hvor der er et klart ulige magtforhold mellem den, der krænker, og den, der bliver krænket.

Advokat og medlem af Regel- og Tilsynsudvalget, Peter Breum, udtaler sig i Dagbladet Information om sexchikanesager. Her understreger han, at det ikke handler om, hvorvidt man har en utvungen og fri omgangsform på sin arbejdsplads eller en frivillig flirt.

SE MERE PÅ
eJUC.DK

eJUC - DEN NYE E-LEARNING PLATFORM I ADVOKATBRANCHEN

■ Mere end 100 lektioner med 60 undervisere

Med eJUC får du adgang til over 100 videolektioner og kursuspoint, hvor de mest centrale domme og afgørelser i dansk ret gennemgås af topadvokater. Der tilføres hele tiden nye lektioner inden for alle retsområder.

■ Fokuserede lektioner som efteruddannelse

Lektionerne varer 45 minutter og gennemgås af toneangivende advokater, der ofte selv har ført de retssager, som den enkelte lektion omhandler.

Tager du 3 lektioner kan det godkendes som obligatorisk efteruddannelse.

■ Den bedste pris på markedet

eJUC udbydes til de bedste priser på markedet gennem abonnementsløsninger. Fra kr. 699 ekskl. moms pr. måned får du ubegrænset adgang til alle lektioner.

■ Enkle abonnemeter uden binding

Vores abonnementsordning er helt enkel – og der er ingen binding.

JUC

KALENDER

Følg med i Advokatsamfundets kalender, hvor du finder datoer for frister, arrangementer og uddannelse.

NU Advokatsamfundets bibliotek holder midlertidigt lukket

Dette sker for at forebygge spredning af COVID-19. Vi giver besked, når biblioteket atter åbnes for besøgende.

NU Tilmelding til advokatuddannelsen

Kursuslinjer med start i efteråret 2021 åbner i december. Alle linjer med start i foråret 2021 er fuldt tegnede, men der kan være mulighed for tilmelding til enkeltkurser. Se mere på Advokatsamfundet.dk/uddannelse

25. JANUAR

Retssagsprøven i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen er 30. november kl. 16.

28. JANUAR

Advokateksamen på Københavns Universitet

Ansøgningsfristen er 10. december kl. 16.

26. APRIL

Retssagsprøven i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen er 1. marts kl. 16.

4. JUNI 2021

Advokatmødet

Du kan allerede nu sætte kryds i kalenderen fredag den 4. juni, hvor Advokatmødet bliver afholdt i København. Nærmere information om tid, sted og program bliver løbende meldt ud i magasin, nyhedsbrev og på Advokatsamfundet.dk.

21. JUNI

Retssagsprøven i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen er 26. april kl. 16.

ADVOKATUDDANNELSEN FORTSÆTTER TRODS CORONA

Advokatsamfundet modtog i maj tilladelse af Justitsministeriet til at afholde kurser, retssagsprøve og advokateksamen på advokatuddannelsen på trods af den generelle nedlukning af uddannelsesområdet.

Advokatsamfundet er naturligvis opmærksom på, at alle gældende retningslinjer fra myndighederne overholdes ved afholdelsen af både kurser, retssagsprøve og advokateksamen.

DANSKE ADVOKATER NAVIGATOR

Viden er der nok af. Kig i din bogreol. Læs dagens aviser. Eller søg på Google, Safari eller en af de mange andre søgemaskiner.

Alt, hvad du vil vide, findes et eller andet sted. Eller rigtig mange steder. Derfor tager det også tid at finde lige præcis det, man har behov for at vide. At indsnævre sin søgning. Formulere den korrekt. Og endelig skille skidt fra kanel.

Når man er advokat, jurist eller sidder i administrationen på et advokatkontor, så er der meget man skal vide. Og især holde sig opdateret omkring. Nye undersøgelser, nye regler, nye formularer... Det er viden og værktøjer, som er nødvendige for, at man som advokat, jurist eller administrativ medarbejder kan udføre sit arbejde ordentligt.

Som medlem af Danske Advokater behøver man nu ikke at bruge lige så lang tid på at søge, holde sig opdateret eller skaffe vigtige informationer. For Danske Advokater har samlet al den viden og alle de værktøjer, der er relevante for dig, og som du har brug for i driften af din virksomhed – og vi opdaterer det hele.

Dette univers af viden og værktøjer får du eksklusivt adgang til som medlem af Danske Advokater. Og det er lagt til rette på en logisk måde, så du nemt finder vejen hen til det, du har brug for. Du skal blot gå ind på danskeadvokater.dk og her vil du med det samme nemt se dit nye medlemsunivers.

Se vores nye medlemsportal på
www.danskeadvokater.dk/navigator

KVINDER PÅ TOPPEN

Tekst Tine Østergård · Foto Jeppe Carlsen

To ud af tre jurastuderende er kvinder. Men hvor mange af dem bliver partnere i et advokatfirma? Og hvad skal der til for at ændre det billede, der tegner sig i dag? Mød forskeren, der mener, at det handler om at børste støvet af skuldrene og finde talenter, der ikke ligner en selv, for der er meget at vinde ved at skabe diversitet. Mød også to kvindelige advokater, der på hver deres måde forsøger at trække tingene i en ny retning. Advokatrådets formand ser gerne, at der kommer større diversitet i ledelserne i advokatbranchen, og vil sætte en undersøgelse i gang.

LOTTE HOLCK
Associeret professor, CBS.
Forsker i blandt andet
ligebehandling og diversitet.

Diversitet skaber innovation

Tekst Hanne Hauerslev

Vi ansætter dem, der ligner os selv, og finder vi dem ikke, ser vi ingen brugbare talenter. Børst støvet af skuldrene og bryd med de vante tankemønstre, råder forsker. Det er nemlig sådan, du skaber en innovativ virksomhed – også i advokatbranchen. Advokatrådets formand ser gerne, at der kommer større diversitet i ledelserne i branchen.

Luk øjnene og brug et øjeblik på at forestille dig billedet på et ægtepar. Hvad ser du?

Det spørgsmål stiller Lotte Holck ofte, når hun holder kurser og workshops. Hun er associeret professor på CBS og forsker i blandt andet ligebehandling og diversitet.

“Langt de fleste fortæller detaljeret om den mand og kvinde, de ser foran sig. Så det kommer lidt bag på dem, når jeg så viser et billede af to mænd, der holder hinanden i hånden. For vi er jo igennem vores kultur og traditioner kodet til, at en mand og kvinde symboliserer ægteskabet. På samme måde er vi kodet til at se mænd i topstillinger. Vi bliver bekræftet i det, når vi åbner avisen hver dag, hvor topchefer udtaler sig, eller når vi søger job og tjekker, hvem der sidder i toppen af koncernen. Men skal vi tage et ordentligt skridt mod større diversitet i topledelse, så handler det om at bryde med forventningerne og de vante tankemønstre. Vi skal ændre hele vores mindset,” forklarer Lotte Holck.

Ifølge forskeren er der flere rigtig gode grunde til at gøre det. Først og fremmest er diversitet en dokumenteret og helt afgørende faktor for innovation. Hvis en virksomhed skal overleve på sigt, er det altså et redskab til at drive en branche videre.

“Men når vi ansætter, fremmer vi dem,

der både minder om os selv og har samme kompetencer. Det viser forskning helt tilbage fra 1970’erne. Det giver os nemlig en følelse af forudsigelighed og stabilitet. Men det giver os samtidig blinde vinkler. En homogen gruppe vil måske hurtigt komme frem til en løsning, men hvis løsningen ikke virker, så er der ingen til at finde et alternativ. Det er her, diversiteten kommer i spil i forhold til at tænke nyt og stille spørgsmål til de etablerede sandheder, som en homogen gruppe ofte vil dele. Men nytænkning drives typisk frem gennem at stille de såkaldte ‘dumme spørgsmål’ og udfordre etablerede sandheder,” forklarer Lotte Holck, der særligt har forsket i diversitet i teams.

“Arkitektbranchen – for eksempel et firma som norske Snøhetta – bruger diversitet i stort omfang og rekrutterer ikke alene efter køn, men har også fokus på aldersspredning og etnicitet. De har stor succes med det,” siger Lotte Holck, der også peger på, at diversitet giver større tolerance og stolthed over at skabe et samarbejde.

“Det giver en særlig stemning at være forskellige og at have hver sin tilgang til en opgave. Men branding heraf har også værdi over for kunderne – eller klienterne – for selvom du måske ikke vælger den kvindelige advokat i sidste ende, så vælger du jo at lægge dine penge et sted, som du kan

spejle dig i. Det gælder også internationale klienter, hvor diversitet i dag er et virkelig stærkt parameter.”

Kan være svært at tiltrække kvinder

Men for overhovedet at få diversitet, så må virksomhederne tiltrække de rigtige talenter. Og det kan være en udfordring, mener Lotte Holck, ikke mindst når det gælder danske advokatvirksomheder, der primært rekrutterer kandidater, som er skolet her i landet.

“Det betyder, at der ikke er så stor en talentmasse at fokusere på. Hertil kommer, at hvis der ikke er kvinder i toppen, er det også svært at tiltrække kvinderne. Mange kvinder ønsker ikke at være den ene kvinde i teamet eller bestyrelsen og vælger det derfor fra. En dygtig kvinde med partnerpotentialer vil kigge på partnergruppe og bestyrelse på hjemmesiden for at få en fornemmelse af, om hun kan føle sig hjemme. Hun vil stille sig selv spørgsmålet: Har jeg lyst til at indgå i en virksomhed med den gruppe? Hvis du skal indgå i en virksomhed med nogen, er det væsentligt, at du føler, at du kan blive et fuldgældigt og ligeværdigt medlem af teamet. Hvis det ligner en mandeklub, kan det afholde nogle kvinder fra at byde ind. Det gælder i øvrigt alle former for diversitet – ikke kun køn, men også eksempelvis alder, etnicitet og seksualitet,” siger Lotte Holck.

Men hvor mange kvinder skal der til i en gruppe for at give den kvindelige ansøger følelsen af at kunne blive et ligeværdigt medlem?

“Det kræver mindst tre ud af ti i en gruppe for at påvirke beslutningsgangen. Det handler ikke om, at kvinder skal rotte sig sammen og have samme holdninger, men der skal være et vist antal forskellighed, for at blandt andre kvinderne har reel indflydelse og dermed får lov til at påvirke beslutningsprocesser.”

Men når man får børstet støvet af sig og skaber åbenhed, så skal talenterne nok komme, beroliger Lotte Holck.

“Masser af unge tænder nemlig på, at man har etikken i orden og tænker i diversitet, fordi de kan se sig selv i sådan en virksomhed. Jeg tror, at de tager diversitet som en parameter for, hvor langt fremme og udviklet virksomheden er,” siger hun og tilføjer, at hvis man skal skabe lige karrieremuligheder for alle talenter, så er der ingen vej udenom at se på faktorer som barselskultur og fleksibilitet i arbejdslivet.

“For at fastholde kvinder i advokatbranchen er det vigtigt at have fokus

på ikke alene barselsregler, men også barselskultur, og det burde i princippet være lige væsentligt for begge køn. Det er igen noget med de forestillinger, vi gør os, og det mindset vi har. Hvis jeg siger barsel, barns første sygedag og småbørnsfamilier, hvilken type medarbejder forestiller du dig så? Jeg gætter på, at du forestiller dig en kvinde i 30’erne, men du burde faktisk lige så vel forestille dig en mand i 30’erne. Hvis advokatfirmaerne fremmer barsel for mænd, så fremmer de også kvindelige advokaters karrieremuligheder.”

“Her under coronakrisen har vi lært, at produktionen stiger, når vi arbejder hjemme. Vi får en større tilfredshed med vores liv, fordi det fungerer bedre, når far eller mor kan hente børnene klokken tre. Denne her måde med at indrette arbejdet, så der er fleksibilitet, skal vi lære noget af, for det vil gøre det lettere at køre karriere for begge køn. For i sidste ende handler det om at skabe et mere lige forhold mellem kønnene til fordel for begge, for når kvinderne kommer mere på banen karrieremæssigt, så frigiver det jo også mændene, sådan at de kan realisere sig

selv og ikke bliver set skævt til, hvis de for eksempel tager et halvt års barsel.”

Karriere uanset køn

Advokatrådets formand, Peter Fogh, mener, at den aktuelle fordeling af mænd og kvinder i ledelsen i advokatbranchen er bekymrende, og han ser gerne, at der kommer større diversitet i ledelserne i advokatbranchen.

“Her i Danmark har vi i flere år haft fokus på problemstillingen omkring kvinder i bestyrelser og på direktionsgangene, og det har advokatbranchen selvfølgelig også. Vi må konstatere, at tallene taler deres tydelige sprog om, at vi som advokatstand slet ikke er i mål endnu, og at der formodentlig er nogle barrierer, vi skal have brudt,” siger Peter Fogh.

“Det handler om at bane vejen for, at vi kan fastholde vores talenter, og at de kan udvikle sig og få en karriere som advokater på ledelsesgangene, hvis de ønsker det – uanset hvilket køn de har. Der kan også være noget retssikkerhedsmæssigt problematisk i, at advokatstanden ikke afspejler det omkringliggende samfund,” siger Peter Fogh. ♦

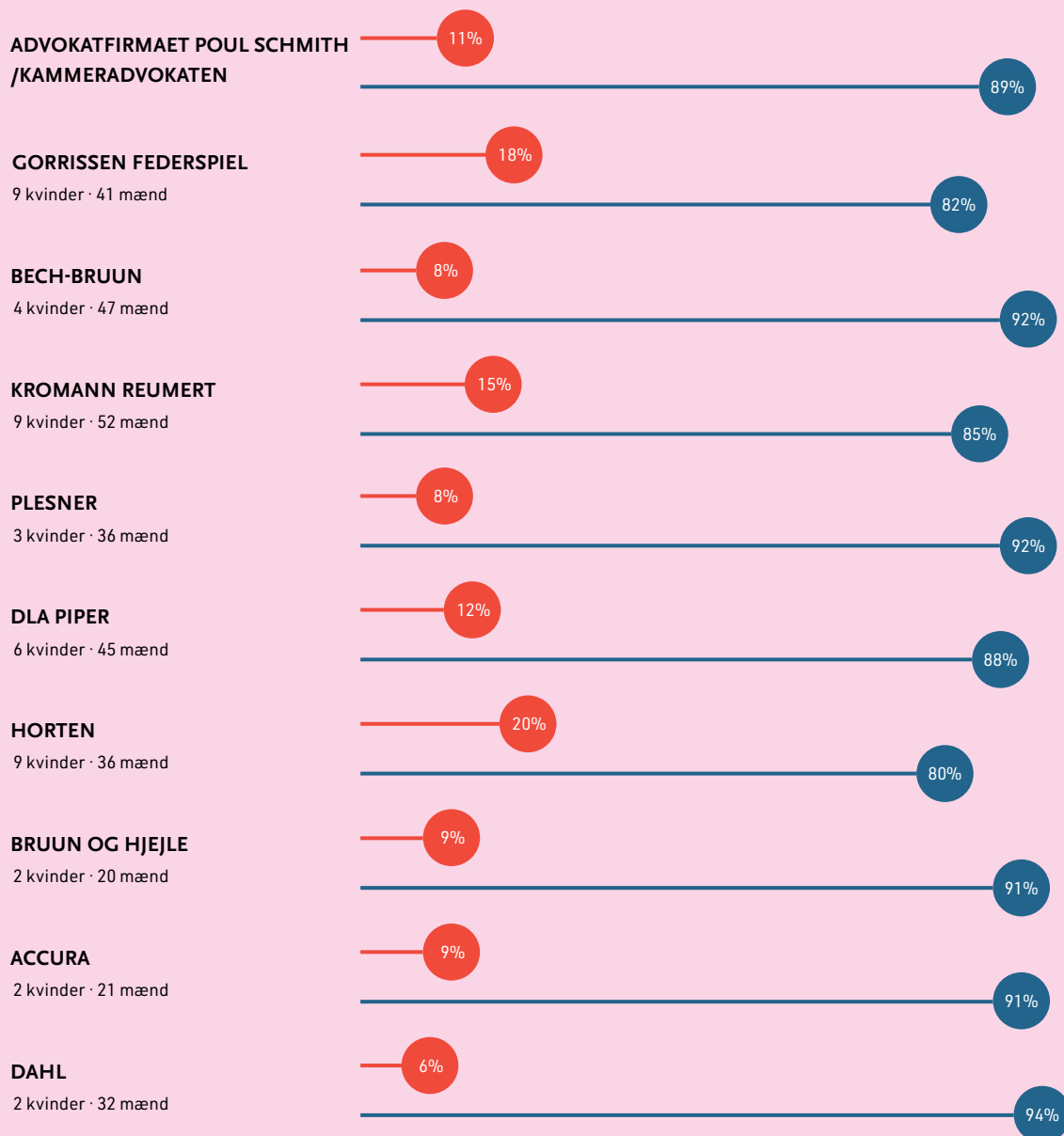
PETER FOGH
Formand for Advokatrådet. Advokat (H).

Ifølge Global Gender Gap Report 2020 ligger Danmark på en 102. plads ud af 153 lande, når det gælder andelen af kvindelige ledere i samfundet generelt, hvilket er langt under de lande, vi normalt sammenligner os med. Således ligger Island, Norge, Finland og Sverige øverst på listen.

EJERE I DE 10 STØRSTE ADVOKATFIRMAER

Færre end hver niende kapitalejer i advokatbranchens top er kvinde. Det viser en ny rundspørge blandt landets ti største advokatfirmaer.

● KVINDER ● MÆND

17

Kilde: Tallene er oplyst til redaktionen af advokatfirmaerne i november 2020

AKADEMI SKAL FASTHOLDE KVINDER

Flere advokatfirmaer har de seneste år iværksat initiativer, der skal skabe plads til flere kvindelige partnere. I Lund Elmer Sandager har man oprettet LES Women Academy.

Der er særligt to ting, der er bekymrende ved, at kvinder forlader advokatbranchen. Dels mister advokatfirmaerne en stor talentmasse, dels formår branchen ikke at afspejle diversiteten i det omkringliggende samfund. Det mener Linea R. Conforti, advokat og partner i Lund Elmer Sandager, hvor man har oprettet LES Women Academy, der har til formål at fastholde firmaets kvindelige advokater.

“Som branche og firma bør vi ikke blot acceptere, at kvinder forlader branchen. Vi bør i stedet kigge indad og finde en løsning på, hvordan vi fastholder talentfulde kvinder. Det kræver en åben og ærlig dialog omkring de udfordringer, kvinderne møder, og det kræver, at vi som firma og branche er åbne over for individuelle behov, eksempelvis i forhold til større fleksibilitet i perioder af livet eller et ønske om at gå en anden vej end partnervejen internt i firmaet,” siger hun.

Derfor har Lund Elmer Sandager oprettet LES Women Academy, der er målrettet alle kvindelige advokater i firmaet og har fokus på fastholdelse og kvinders karriereudvikling. Akademiet består af en række seminarer, hvor deltagerne blandt andet ønsker dialog og sparring omkring alternative karriereveje og akquisition.

“Når det gælder salgsprocessen, så oplever mange, særligt yngre kvinder, at deres ord bliver trumfet, når de befinder sig i et forum med en mandlig advokat. I mange tilfælde vinder hans stemme hurtigere genklang blandt tilhørerne. En udfordring jeg i den grad kan genkende fra mine yngre år som advokat. Hvordan kan den udfordring løses uden, at man bliver skinger? Det er en af de ting, vi vil forsøge at give noget sparring omkring, blandt andet med deltagelse af eksterne rollemodeller fra andre brancher,” fortæller Linea R. Conforti.

Med hensyn til alternative karriereveje, så er mange kvinder eksempelvis nervøse for, om de kan kombinere partnertitlen med at have familie og være til stede for deres børn.

“Løsningen skal ikke være at få en au pair, men kan være, at man i en periode har større fleksibilitet og mindre krav til debiterbare timer. Det oplevede jeg selv, da jeg gik på min anden barsel kort tid efter at være blevet partner. I en lang periode, både under og efter barslen, var jeg den partner, der debiterede færrest timer og havde lavest omsætning, men jeg har aldrig oplevet et løftet øjenbryn, tværtimod. I dag omsætter jeg på samme niveau som de andre – også selvom jeg ofte

går kl. 15:30 for at være sammen med mine børn og altid arbejder hjemme mindst en dag om ugen. Det handler om prioritering, og det betyder selvfølgelig, at jeg ofte arbejder om aftenen, eller før resten af familien vågner om morgenen. Det afgørende er, at der er plads og tolerance til at tilrettelægge tingene på en måde, så det fungerer for den enkelte, afhængigt af hvor man er i livet.”

Ifølge Linea R. Conforti kan ikke alle udfordringer løses i plenum, og derfor har Lund Elmer Sandager nedsat en gruppe af partnere, der hver især skal holde individuelle samtaler med både mandlige og kvindelige advokater.

“På akademiet kan vi sagtens italesætte, hvad der er vigtigt på en arbejdsplads, og om titler eksempelvis har afgørende betydning, men vi har alle individuelle behov, der skal lyttes til. Behovet for større fleksibilitet kan eksempelvis være svært at italesætte i en gruppe, men det kan også være svært at stille sig op som kvinde og sige, at man ønsker at blive partner. Den snak skal kvinderne have mulighed for at tage med en partner under fire øjne.”

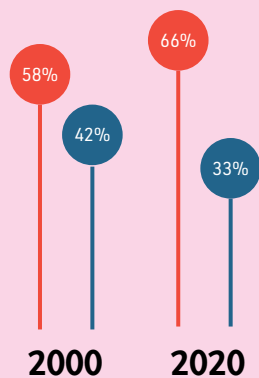
Formålet med akademiet er, at kvinderne i sidste ende skal have lyst til at blive i firmaet. Det kan være på partnerniveau, men det kan også være et andet ledelsesniveau, der ligger mellem advokat og partner. Det vigtigste er ifølge Linea R. Conforti, at advokatfirmaet

LINEA R. CONFORTI

Partner i Lund Elmer Sandager siden 2007, hvor hun også er medlem af bestyrelsen. Specialiseret i selskabsretlige forhold, herunder generationsskifter, omstruktureringer og finansielle forhold.

OPTAG PÅ JURASTUDIET

● KVINDER ● MÆND

I år 2000 blev 1.101 unge optaget på jurastudiet, mens tallet i år var 1.605 unge. Andelen af kvindelige studerende er steget.

på ledelsesniveau formår at afspejle diversiteten i det omkringliggende samfund, hvor flere kvinder finder vej til lederposter.

“Historisk set har advokatvirksomheder været kendetegnet ved mandlige partnere, hvilket langt hen ad vejen har afspejlet klienterne – men i dag ser verden anderledes ud. Blandt mine egne klienter er der mindst lige så mange dygtige kvindelige topledere, som der er mandlige, og den udvikling skal advokatbranchen følge, dels fordi det er efterspurgt blandt klienterne, dels fordi det er vigtigt, at ledelsen har flere perspektiver på tingene.”

Diversitet i DLA Piper

Den betragtning bliver der nikked til i DLA Piper Denmark, der har fokus på at skabe større kønsdiversitet i firmaet. I den forbindelse gennemførte firmaet sidste år en intern undersøgelse af karriereønsker blandt firmaets advokater og advokatfuldmægtige for at blive klogere på næste generations ambitioner og prioriteringer.

Undersøgelsen viste blandt andet, at:

- Lidt flere end hver tredje kvinde i høj eller meget høj grad havde et ønske om at blive ansat partner inden for en periode på +5 år
- Lidt flere end hver syvende ønskede i høj eller meget høj grad at blive kapitalejer inden for samme tidshorisont.

MANUELA MUNKHOLM
HR-chef i DLA Piper Denmark.

“Tallene viser, at langt flere kvinder end den andel af kvindelige partnere, vi ser på tværs af branchen i dag, er åbne over for og interesseret i at blive partner,” siger Manuela Munkholm, HR-chef i DLA Piper Denmark.

I undersøgelsen har DLA Piper også interesseret sig for, hvilke barrierer de adspurgte oplever i forhold til at blive partner.

“Langt flere kvinder end mænd svarer, at de oplever, at de skal gøre en ekstra indsats for at kvalificere sig som partner, at de går glip af de uformelle netværk, hvis de ikke arbejder sent på kontoret, og at de ikke har det rette interne netværk,” fortæller Manuela Munkholm.

DLA Piper har blandt andet på baggrund af undersøgelsen udviklet fleksible karriereveje, der med afsæt i individuelle ambitioner, og uafhængigt af køn, supplerer partnervejen med flere ledelsesmuligheder, eksempelvis rollen som director, hvor man er faglig leder og fyrtårn. ♦

Tallene viser, at langt flere kvinder end den andel af kvindelige partnere, vi ser på tværs af branchen i dag, er åbne over for og interesseret i at blive partner.

Manuela Munkholm

Partner på egne præmisser

Løsningen på at få flere kvindelige partnere er åbenhed over for kvindernes egne behov og ønsker, mener advokat Veronica Wolthers-Petersen, der selv har været med til at definere sin rolle som partner.

At blive partner handler ikke om at passe ind i de roller, der traditionelt har været udfyldt af mænd, men om at insistere på at være sig selv. Sådan lyder det fra Veronica Wolthers-Petersen, der er advokat og partner i Sirius advokater, og som opfordrer unge kvindelige advokater til at gå partnervejen på deres egne præmisser.

22

“Der er mange måder at være partner på, og man behøver ikke nødvendigvis at lægge minimum 60 timer om ugen for at skabe værdi for firmaet. Partnerstillingen kan ofte tilrettelægges individuelt, hvis man er tydelig omkring sine behov,” siger Veronica Wolthers-Petersen, der har været partner siden 2018.

Da hun som ung advokat skulle tage stilling til sin fremtidige karriere, afskrev hun hurtigt partnertitlen. Hun var mor til en lille datter og havde ikke fantasi til at forestille sig, at et nærværende familieliv kunne forenes med at være partner i et advokatfirma. Hun havde allerede oplevet, hvordan hun i forbindelse med sin graviditet fik fjernet opgaver fra sit bord, og hvordan klienterne hurtigt efterspurgte, hvem der skulle overtage hendes opgaver.

“Samtidig manglede jeg nogle kvinde-

lige forbilleder at se op til. Jeg mødte mange kvindelige partnere i branchen, der talte om work-life balance, men ingen der praktiserede det. Det betød, at jeg sad alene med tanken om, hvordan jeg skulle kunne få det til at fungere at være partner og stifte familie uden eksempelvis at ansætte en au pair.”

Løsningen kom fra en mandlig partner i Horten, der gjorde det klart for Veronica Wolthers-Petersen, at partnerrollen kunne se meget forskellig ud. Han lukkede ned for de

datter til sin mand eller en au pair.

“Han fortalte, at partnerrollen ikke kun handler om at lægge mange timer og skaffe klienter, men også om at være ekstra dygtig til at løse sine opgaver, så klienterne bliver fastholdt, samt at være en god leder og et forbillede for yngre medarbejdere. Nogle opgaver, der var vigtige for firmaet, men mindre tidskrævende end det entydige fokus på at debitere timer.”

Det gjorde det muligt for Veronica Wolthers-Petersen at forestille sig

på sigt at blive partner på præmisser, hun selv kunne være med til at forme, og da hun efterfølgende blev tilknyttet en partnermentor, der skulle hjælpe hende med at skrive sin egen historie, blev tanken endnu mere nærværende. Hun nåede ikke at blive færdig med forløbet i Horten, inden hun blev headhunted til LETT (nu DLA Piper), men idéen om at blive partner havde plantet sig i hendes hoved – og blev italesat allerede i forbindelse med ansættelsen.

Partnertitlen fik Veronica Wolthers-Petersen i januar 2018.

“Det var vigtigt for mig, at jeg blev partner, fordi de havde brug for mig, ikke fordi de skulle opfylde en

Der er mange måder at være partner på, og man behøver ikke nødvendigvis at lægge minimum 60 timer om ugen for at skabe værdi for firmaet. Partnerstillingen kan ofte tilrettelægges individuelt, hvis man er tydelig omkring sine behov.

forbehold, hun selv havde, blandt andet at hun skulle arbejde 60+ timer om ugen, skaffe klienter ved siden af og overlade ansvaret for sin

VERONICA WOLTHERS-PETERSEN

Advokat (H) og partner i Sirius. Beskæftiger sig især med offentlige og halvoffentlige klienter, navnlig almene boligorganisationer, herunder kontraktindgåelse, tilrettelæggelse af byggeprojekter, samt lejeretlige forhold. Samlevende og mor til en datter på ni år og gravid med sit andet barn.

ligestillingskvote i patnerkredsen.”

Ifølge Veronica Wolthers-Petersen havde hun hele vejen til partnertitlen en følelse af at skabe værdi for firmaet. Ikke fordi hun debiterede mange timer, men fordi hun løbende fik nogle store ansvarsområder, eksempelvis som underafdelingsleder og ansvarlig for fuldmægtigordningen.

“Det var en måde, hvorpå jeg kunne se, at firmaet ville mig, selvom jeg ikke nødvendigvis var den, der lagde flest timer på kontoret eller skabte størst omsætning. Man kan sige, at ansvar er kodeordet i forhold til at føle sig værdsat, fordi det er den eneste æresbevisning, man kan få, som ikke er en titel.”

Veronica Wolthers-Petersen er i dag partner i Sirius, og hun gør meget ud af at være det forbillede, hun selv manglede som ung advokat.

“Det er vigtigt for mig at vise, at partnertitlen kan kombineres med at være en nærværende forælder, og at work-life balance ikke kun er noget, vi taler om, men noget vi rent faktisk

praktiserer. Jeg går tidligt hjem, jeg holder barnets første og anden sygedag, og jeg er ikke tilgængelig, når jeg er sammen med min datter.”

Derudover forsøger Veronica Wolthers-Petersen at inspirere firmaets kvindelige advokater til at gå partnervejen på deres egne præmisser.

“Vi har eksempelvis en super dygtig kvindelig advokat, som har afskrevet at blive partner. Det udfordrer jeg hende på, og jeg spørger hende løbende, hvad der skal til for, at hun har lyst til at blive partner på sigt.”

For, som Veronica Wolthers-Petersen siger, så kan man selv være med til at definere partnerrollen.

“Løsningen på at få flere kvindelige partnere er ikke at tale om særlige kvindepræmisser, men derimod at være åbne for kvindernes egne behov og ønsker. Det behøver ikke nødvendigvis at handle om work-life balance, men kan også være så meget andet. Det skal vi være lydhøre overfor.” ♦

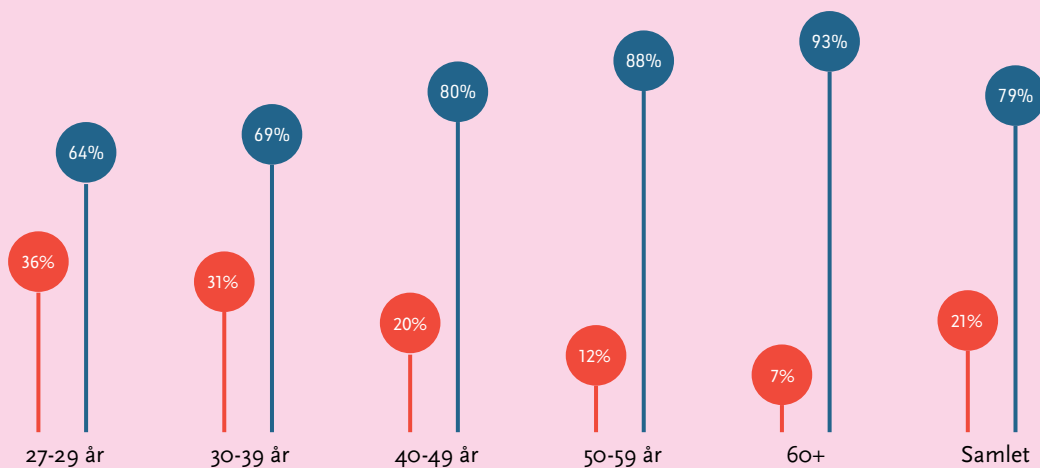
ADVOKATSTANDEN I TAL

● KVINDER ● MÆND

FLERE KVINDELIGE ADVOKATER

Andelen af kvinder i advokatstanden har aldrig været større. I dag er cirka hver tredje advokat kvinde, mens det kun var hver femte i år 2000. Det er især de nyuddannede og aldersgruppen 30-39 år, der trækker gennemsnittet op. Her er cirka halvdelen kvinder.

2000

26

2020

Kilde: Brancheanalysen "Advokatbranchen i tal" (2000) og tal fra Advokatsamfundets medlemsdatabase (2020).

ORDENTLIG OG ENGAGERET TELEFONPASNING

Frigør ressourcer på kontoret. **Minimer** de faste personaleudgifter. Få **dedikeret** telefonpasning mere end **44** timer om ugen. Utallige **fordele** med **positiv** effekt på bundlinjen!

www.responsum.dk eller ring 8832 9100

RESPNSUM

ÅBEN HØRING OM RETSSIKKERHED FOR BORGERE MED HANDICAP

Tekst Isabel Fluxá Rosado

Mange borgere med handicap må klare sig uden den hjælp, som de har ret til. Det konkluderer en rapport, som Advokatrådet udgav i samarbejde med Embedsværket i foråret. Det har ført til skarp debat. Folketingets social- og indenrigsudvalg gennemførte 11. november åben høring på Christiansborg.

Siden 2013 har antallet af omgørelser hos Ankestyrelsen været støt stigende. I knap halvdelen af de 7.226 klagesager, der var i 2019, har Ankestyrelsen vurderet, at kommuner har truffet ulovlige afgørelser, når de har givet afslag på støtte og hjælp til borgere med handicap.

Herudover findes et stort mørketal. Stikprøver viser, at op mod halvdelen af de sager, som borgerne ikke klager over, indeholder så mange fejl, at de ville være blevet omgjort, hvis borgerne havde klaget. Det betyder, at mange borgere må klare sig uden den hjælp, de i mange tilfælde har ret til, mens kommunerne samtidig sparer penge.

“Det er svært for kommunerne både at overholde deres budgetter og reglerne. Retssikkerheden er blevet et gidsel, fordi der ikke er penge til at træffe lovlige afgørelser,” siger Sanne Møller, jurist og ekspert i forvaltningsret samt partner i Embedsværket, der i samarbejde med Advokatrådet har sat fornyet fokus på et velkendt problem.

I juni udgav de rapporten ‘Retssikkerhed for udsatte borgere’, der belyste de retssikkerhedsmæssige problemer samt foreslog konkrete løsninger.

Social- og indenrigsminister Astrid Krag anerkender, at problemet er alvorligt og har igangsat en række analyser til forbedring af sagsbehandlingen.

“Jeg er meget enig i, at retssikkerheden er den pressede økonomis første offer,” sagde hun på et samråd i august.

Social- og Indenrigsministeren er ikke alene om at se et behov for ændring, og 11. november

havde social- og indenrigsudvalget arrangeret en åben høring på Christiansborg. Udover Sanne Møller var oplægsholderne repræsentanter fra en række interesseorganisationer – herunder Muskelsvindfonden, 1 Million stemmer, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen Lev, KL m.fl.

Kvalitet i sagsbehandlingen

Under høringen var der fokus på at afdække problemets omfang, at identificere årsagerne til de mange fejl samt at belyse sammenhængen mellem retssikkerhed og kvalitet i ydelsen til borgerne, blandt andet med udgangspunkt i Advokatrådets rapport. Høringen lagde desuden op til en politisk drøftelse af processer og udfordringer i sagsbehandlingen. Et af de centrale spørgsmål var derfor: Hvordan sikrer man en bedre sagsbehandling i første instans, så borgere med handicap ikke skal vente alt for længe på den hjælp, de ifølge serviceloven er berettiget til?

“Kommunernes evne til at træffe lovlige afgørelser er ikke ret god, selvom der er en del viden at hente på området. Der er et kommunalt tilsyn, som ikke fungerer efter hensigten, og så er det et problem, at kommuner kun budgetterer et år ad gangen. Det kunne være hensigtsmæssigt at planlægge ti år frem,” mener Sanne Møller.

Hun er ikke i tvivl om, at politikerne vil skride til handling nu, hvor rapporten har hjulpet med at skabe øget bevågenhed om problemet. Spørgsmålet er, om de kan blive enige om hvordan.

“Vi har nået et vendepunkt i debatten, og der er bred enighed om, at der er et uacceptabelt

Embedsværket udgav i juni 2020 i samarbejde med Advokatrådet rapporten Retssikkerhed for udsatte borgere. Download rapporten på Advokatsamfundet.dk

problem med retssikkerheden, som skal håndteres. Min bekymring er, at hele diskussionen ender i spørgsmål om økonomi. Det er ikke nødvendigvis sådan, at der skal mere økonomi til for at øge retssikkerheden, kommunens evne til at træffe afgørelser på en lovlig måde burde være helt uafhængig af, hvilken materiel hjælp der skal ydes,” siger hun.

En motivation for kommunerne kunne være en klarlægning af, hvad det koster på længere sigt, når de ikke træffer rigtige afgørelser.

“Jeg kunne godt tænke mig en analyse, der viser værdien af tidlig indsats med sociale ydelser. Eller omvendt: Hvad koster det at lave alle de fejl? Hvad koster det samfundet, hver gang en forælder går ned med stress, fordi det handicappede barn ikke kan få den hjælp, der er brug for? I både Sverige og England er man langt fremme med den type analyser, der eksempelvis hjælper på motivationen til at prioritere investeringer i sociale ydelser for hjemløse og på det udsatte socialområde. Tilsvarende kunne med fordel laves på handicapområdet.”

Advokatrådets Karen Wung-Sung er tilfreds med, at rapporten har skabt øget opmærksomhed om, at retssikkerhed skal styrkes for udsatte borgere, som ofte selv har svært ved at trænge igennem.

“Vores rolle er at stå vagt om retssikkerheden, og det gælder også i forvaltningen. Det er på tide, at kommunerne tager deres ansvar alvorligt. Vi tror stadig på vores oprindelige idé, som er et forslag til en retssikkerhedsfond som motivation for, at kommunerne bliver bedre til at sikre en korrekt afgørelse i første behandling og for at sikre en kompensation for borgere, der uberettiget får afslag eller mister hjælp. I første omgang er forslaget blevet afvist af politikerne. Men i det mindste er det positivt, at retssikkerhed for denne gruppe af borgere nu er på dagsordenen. Så vidt har indsatsen nyttet, og næste skridt er politisk handling, der sikrer en bedre behandling af de mange borgere, der lider under forkerte afgørelser og dermed bliver stillet i en yderst svær situation,” siger hun. ♦

29

TAL & FAKTA FRA RAPPORTEN RETSSIKKERHED FOR UDSATTE BORGERE

Kommunerne har truffet ulovlige afgørelser i 42 % af klagesagerne i 2019. Andelen af ulovlige sager har været stigende siden Ankestyrelsens første statistik fra 2013, som viste, at 29 % var ulovlige.

Ankestyrelsen har i perioden 2013-19 fundet stadig flere sager, hvor sagsbehandlingen har været så mangelfuld, at klagesagerne er endt med hjemvisning til kommunen. Andelen af hjemvisninger er steget fra 16 % til 32 % af sagerne. Sagsbehandlingsmangler kan dække over, at sagen mangler oplysninger, partshøring, begrundelse eller stillingtagen til sagens oplysninger.

FRIVILLIGHED eller SAMTYKKE?

Tekst Hanne Hauerslev · Illustration Mette Ehlers

Retten til seksuel selvbestemmelse er igen aktuel her i efteråret, hvor et forslag til en ny paragraf er fremsat. Få hele historien bag paragraffen og eksperternes mange argumenter, der har betydning for lovændringen.

Når straffelovens voldtægtsparagraf her i efteråret skal revideres, er der meget mere på spil end jura og lovtekniske

– noget, som betragtes som en hård straf, da selve sjælen er på spil, idet den dømte hverken kan komme i kirken eller blive begravet i indviet jord.

Senere bliver det muligt at betale sig fra en voldtægtsforbrydelse som et alternativ til dødsstraf – dog med den betingelse, at forurettede giver tilladelse dertil.

“Det skal ses i lyset af, at en ugift kvinde ofte ikke kunne forsørge et barn.

Lovgivningen var i høj grad baseret på de samfundsmæssige udfordringer, og det blev indført, at gerningsmanden kunne betale sig fra dødsstraf, hvis offeret var indstillet på det. Det gjorde man, fordi økonomisk kompensation er vigtig, når du ikke har en stat, der kan hjælpe.”

Næste store skift inden for reguleringen af voldtægtsforbrydelser sker i 1866, hvor voldtægten ikke længere skal meldes med det samme, hvad det af bevismæssige årsager skulle tidlige. Straffen er fra fire år til dødsstraf ved skærpente omstændigheder, og den strafferamme opererer man med helt til 1930, hvor dødsstraf afskaffes – men strafferammen er stadig hård, nemlig op til 16 år.

I dag er strafferammen for voldtægt op til 12 år under særligt skærpente omstændigheder. Men man kan ikke sammenligne strafferammer dengang og nu direkte, mener Helle Vogt.

“Man kan ikke sætte lighed mellem fortid og nutid, for mennesker var ikke frie individer som i dag, hvor straffelovens bestemmelse om voldtægt bygger på vores moderne idé om

selvbestemmelse, som for eksempel at der godt kan ske overgreb, selvom kvinden frivilligt er gået hjem med en mand. Når strafferammen med tiden er mindsket, er det vigtigt at huske på, at det også hænger sammen med, at voldtægt ikke blot er anerkendt som overfald, men også som kontaktvoldtægt, der er svær at bevise,” siger Helle Vogt, der også ser samme problemstilling ved samtykke.

“Samtykke som juridisk begreb kender vi blandt andet inden for ægteskabsretten, og det går helt tilbage til middelalderen. Dengang var der ingen formkrav til ægteskab, og det kunne blive indgået ved et frivilligt samtykke. Men det skabte problemer, for hvordan beviser du et samtykke? Løsningen kom ved den lutherske ægteskabsret i 1500-tallet, hvor der skal være vidner til samtykke, når man indgår ægteskab, for selvom det er et smukt princip, at et par kan indgå en aftale, så er det svært at have med det at gøre i praksis.”

Behov for ændring

Advokat Hanne Rahbæk har en plads i Straffelovrådet, som i februar afgav en betænkning om en frivilligbaseret voldtægtsbestemmelse. Her har diskussionen om samtykket som en del af en kommende voldtægtsparagraf haft en central rolle. I rådets betænkning er der redegjort for gældende ret for lovgivningen i ti lande og for de internationale forpligtelser. Rådet konkluderer blandt andet, at den gældende retstilstand ikke i tilstrækkelig grad afspejler, at enhver har en ubetinget ret til seksuel selvbestemmelse og seksuel

spidsfindigheder. Straffeloven afspejler nemlig vores kulturelle, religiøse og samfundsmæssige normer og bygger – modsat megen anden lovgivning – på signalpolitik.

“Straffeloven har langt mere end privatretten været udtryk for den ideologi, som magthaverne ønsker for samfundet. Så straffeloven er historisk set mere et udgangspunkt for signaler,” forklarer retshistoriker og professor på Københavns Universitet Helle Vogt, der også kan fortælle, at strafferammen for voldtægt har ændret sig markant igennem tiden. Indtil 1930 var der dødsstraf for voldtægt, og det kan spores helt tilbage til de tidligste love – de første er fra 1200-tallet. På det tidspunkt er voldtægt ikke en forbrydelse mod kvinden, men mod hendes værg. Det bliver først ændret med Jyske Lov i 1241, hvor kvinden nu bliver betragtet som juridisk objekt. For voldtægt er der dødsstraf eller fredløshed

integritet, og at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for parterne.

“I gennem mange år har der været en diskussion om voldtægtsparagraffen, og i 2012 anbefalede Straffelovrådet at fastholde bestemmelsen, som den er i dag, da kernen i bestemmelsen er frivillighed, hvilket lever op til de konventioner, der findes til beskyttelse af kvinder. Desuden konstaterede rådet dengang, at samtykke i sin rene form jo også kan opnås med tvang. I praksis var det den diskussion, vi genoptog i Straffelovrådet her otte år senere, men vi analyserede også omkring 100 domme og kunne se, at nogle afgørelser kunne have fået andet udfald, hvis loven havde en anden terminologi, og derfor var konklusionen, at der er brug for en ændret udformning,” siger Hanne Rahbæk, der var en del af rådets flertal, der gik ind for frivillighed som det centrale omdrejningspunkt i en ny bestemmelse.

Professor Trine Baumbach fra Københavns Universitet er også medlem af Straffelovrådet og udgjorde det mindretal, der stemte for, at den nye voldtægtsparagraf indeholder et krav til samtykke. Hun mener, at den gældende lovgivning allerede bygger på en forudsætning om manglende frivillighed, og at der derfor er behov for at sikre en mere tydelig ændring ved at indføre et krav om samtykke som et nøglebegreb. Det vil styrke det strafferetlige værn om voldtægts ofre og sikre bedre forebyggelse. Og der er virkelig grund til fornyelse, mener hun.

“Den bestemmelse, som vi har i dag, er bygget op om principper, der

stammer fra middelalderen med fokus på tvang. Synet på kvinder var dengang, at de ikke måtte have sex uden for ægteskabet. Derfor var det vigtigt, at det kunne bevises, at et udenomsægteskabeligt samleje var sket ved tvang. Alene af den grund er den nuværende voldtægtsparagraf helt forældet, for i dag gælder der et princip om personlig frihed for både mænd og kvinder,” siger Trine Baumbach.

Hun lægger stor vægt på forebyggelsen af voldtægter i en kommende ny paragraf.

“Derfor skal det være let at forklare, hvor en ny lov for alvor gør en forskel. Og det gør samtykket, for det vil betyde, at man ikke kan have samleje med en kvinde over 15 år, medmindre hun er med på det. Kravet om samtykke gør det soleklart, at der skal være et tilsagn. Manden skal selv være sikker på, at kvinden er med på samlejet. Det er let at forstå, og når det er let at forstå, vil der alt andet lige komme færre voldtægter,” forklarer hun.

“Grunden til, at jeg går ind for samtykket, er netop, at så er der ikke noget at tage fejl af. Og jeg mener bestemt ikke, at det er et stort krav at stille til folk, at man kun må have samleje med en person, der ønsker det. Det siger sig selv.”

Når Trine Baumbach lægger vægt på at højne værnet om kvinder med den nye paragraf, er det, fordi hun mener, at der i dag er alt for mange frikendelser, hvor ofrene har været passive.

“Problemet er de sager, hvor ofrene ikke gør modstand, og hvor der er alt for mange frifindelser. Nogle af de

Alle, som er seksuelt aktive, ved godt, hvad et samtykke er, og selvfølgelig kan det også være stiltiende. Men er du i tvivl, så spørg. Det er ikke hokusfokus. Grundlæggende er det bare et rimeligt krav.

Professor Trine Baumbach

Vi lever i et meget seksualiseret samfund, så det er en stor udfordring at ændre på opfattelsen af kønsroller og seksualmønstre, men en tydeliggørelse af retten til at blive behandlet ordentligt gør en forskel. Det vil skubbe til vores omgangsformer og være med til at ændre en uacceptabel kultur.

Strafferetsprofessor Jørn Vestergaard

sager kan man sætte spørgsmålstegn ved. Hvis du lever i et ægteskab med psykisk vold, vil det jo være meget svært at bevise en voldtægt, fordi psykisk vold ikke efterlader mærker, selv om offeret er i en tilstand, hvor hun ikke kan modsætte sig samlejet. Hvis samtykke bliver et krav i den nye voldtægtsparagraf, så bliver det ikke længe relevant at bevise psykisk vold, for så vil fokus være på, hvad der fik manden til at tro, at hun var med på samlejet.”

Under forårets debat om frivillighed og samtykke blev Trine Baumbach spurgt af flere journalister, om et samtykke skal være skriftligt for at holde i retten.

“Alle, som er seksuelt aktive, ved godt, hvad et samtykke er, og selvfølgelig kan det også være stiltiende. Men er du i tvivl, så spørg. Det er ikke hokuspokus. Grundlæggende er det bare et rimeligt krav.”

Ny paragraf skal forebygge

At debatten om en ny paragraf overhovedet kom til at handle om sprogbrug og terminologi er ifølge strafferetsprofessor Jørn Vestergaard fra Københavns Universitet “temmelig skørt”. Men han erkender, at han ironisk nok selv er medansvarlig for den udvikling.

“Jeg er stor tilhænger af at revidere voltægtsbestemmelsen. Da begrebet samtykke fremkaldte ret stærke modforestillinger, foreslog jeg at søge inspiration i svensk lovgivning, der er baseret på begrebet frivillighed. Så stummede kritikken, men derfra kom debatten beklageligvis til at handle om

terminologi på en meget uforsonlig måde. Sprogbrugen i selve paragrafen er imidlertid underordnet. Uanset om man juridisk foretrækker det ene eller andet ord, så henviser man i jævne vendinger til, at begge parter skal være med på, hvad der foregår. Under alle omstændigheder skal det i lovforarbejderne udpensles, hvor grænsen går,” siger Jørn Vestergaard. Han vægter især, at den nye paragraf får en klar forebyggelseffekt.

“Voldtægtsparagraffen skal ikke revideres for at straffe mange flere, men for at forebygge forskellige former for adfærd, som man samfundsmæssigt set ikke accepterer. Det er jeg sikker på kommer, da det ligger i at have en bestemmelse, som ikke lægger vægt på magtmidlerne ved en voldtægt, men at der skal være en gensidig forståelse og enighed om, hvad der foregår. Det vil give kvinder et bedre afsæt til at markere, hvor grænsen går, og i det hele taget ændre vores mindset i forhold til, hvad mænd kan tillade sig,” forklarer Jørn Vestergaard. Han understreger, at den nye paragraf ikke bliver noget universalmiddel, der helt kommer til at udradere, at voldtægter finder sted.

“Vi lever i et meget seksualiseret samfund, så det er en stor udfordring at ændre på opfattelsen af kønsroller og seksualmønstre, men en tydeliggørelse af retten til at blive behandlet ordentligt gør en forskel. Det vil skubbe til vores omgangsformer og være med til at ændre en uacceptabel kultur,” siger Jørn Vestergaard, der ser det som en stor fordel, hvis lovteksten bliver helt enkel og uden juridiske spidsfindigheder.

Det vil alt andet lige gøre det lettere at få ønsket om en holdningsændring gjort klart.

Lidt mindre retssikkerhed

Hanne Rahbæk ser i dag diskussionen om frivillighed eller samtykke som “en krig om ord”.

“Jeg stemte for frivillighed i Straffelovrådet – men ser i virkeligheden ikke, at der er den store forskel. Mit ønske var, at bestemmelsen skal være klarere og formen enklere. I den formulering, der nu er kommet, er der brugt en meget kort form, og lovteknikk gør man det, at kravene til samtykket fremgår af forarbejderne til bestemmelsen. For mig at se giver det lidt mindre retssikkerhed, da kravene ikke fremgår direkte af paragraffen,” siger Hanne Rahbæk, som understreger, at hun taler på egne og ikke på Straffelovrådets vegne.

“Som instrument til en kulturændring er det et klart signal fra lovgivers side, at der skal være samtykke. Men det vil være op til domstolene, hvor meget der skal til, og hvor grænsen går i den situation, hvor parterne fejllæser hinandens signaler. Det bliver en stor opgave for domstolene at fastlægge grænserne, og i sidste ende handler det jo stadig om beviset, som naturligvis skal være meget klart, da vi har med de høje strafferammer at gøre. Det vil stadig være sådan, at der skal ret håndfaste beviser til for at idømme en langvarig fængselsdom,” siger hun.

Også Jørn Vestergaard mener, at selv en klar lovgivning ikke ændrer på, at det kan være svært at bevise, at

der er begået voldtægt, når parterne står i retten.

“En samtykkelov ændrer ikke på, at det er bevisproblemerne, der kan udgøre den store udfordring i voldtægtssager, ikke lovanvendelsen. Domstolene skal dog nok finde ud af at anvende samtykkebestemmelsen på en fornøftig måde,” siger han.

Professor Trine Baumbach håber, at der med en lovændring vil komme færre forkerte frifindelser.

“Voldtægt er en utrolig skadelig og ødelæggende forbrydelse. Fra blandt andet krisecentrene ved jeg, hvor traumatiserende den er. Nogle kvinder må leve med traumer for resten af livet, og

det er klart, at straffelovgivningen skal adressere den forbrydelse på en ordentlig måde. Derfor er det heller ikke for meget forlangt, at manden har en pligt til at sikre sig, at den anden er med på at have samleje – for man kan vel næppe være uenig i, at man ikke må have samleje med en, der ikke vil det.”

Formanden for Advokatrådets strafferetsudvalg, Karoline Normann er enig:

“Selvom det kan være svært at se, at den nye paragraf ændrer grundlæggende ved bevistemaet i voldtægtssager i praksis, er straffeloven jo netop et redskab, der også bruges til at signalere samfundets syn på borgernes

adfærd. I den forstand har lovforslaget været med til at debattere en lang række vigtige spørgsmål i forbindelse med voldtægtssager, så det forhåbentlig er blevet klart for alle, at der i enhver form for seksuel relation skal være frivillighed fra alle parter under hele forløbet. Men hvordan denne frivillighed er udtrykt, eller med andre ord hvordan det konkrete samtykke er givet, vil jo fortsat være op til domstolene at vurdere, og jeg har vanskeligt ved at se, at voldtægtssagerne ændrer fundamental karakter ved det praktiske arbejde i retten for forsvarerne og anklagerne med den foreslåede lovændring.” ♦

STRAFFELOVEN § 216

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der

- 1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller
- 2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

FORSLAG TIL NY LOVTEKST, SOM BLEV SENDT I HØRING 29. SEPTEMBER 2020:

STRAFFELOVEN § 216

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri.

ECCO vandt skattesag efter 14 år

Fortalt til Tine Østergård · Foto Jeppe Carlsen

Lasse Esbjerg Christensen og Jef Nymand Hounsgaard repræsenterede ECCO i Vestre Landsret, hvor skokoncernen blev frifundet i en årelang skattesag mod skattemyndighederne. Her fortæller Lasse Esbjerg Christensen om arbejdet med sagen, der er en af de hidtil største og mest komplekse transfer pricing-sager i Danmark.

Hvis du spørger en hvilken som helst dansk virksomhed, om de har ressourcer til at udkæmpe en årelang skattesag mod skattemyndighederne, vil de fleste sige nej. Det er selvfølgelig retssikkerhedsmæssigt bekymrende, fordi stadig flere skattesager er for komplekse til at kunne afgøres hurtigt. ECCO-sagen, der blev afgjort i sommer – 14 år efter det indkomstår, som sagen vedrører – er eksempel på en sag, hvor det samlede sagsforløb trak langt ud over det rimelige.

Sagen drejer sig kort fortalt om, hvorvidt ECCO i 2005 betalte for lidt skat i Danmark. I 2011 afgjorde SKAT, at ECCO skyldte den danske statskasse et millionbeløb i selskabsskat, både i forhold til afregningspriser til ECCOs produktionselskaber og dets salgsselskaber. En afgørelse, der blev truffet efter et fem år langt revisionsforløb vedrørende ECCOs interne afregningspriser, såkaldt transfer pricing. Undervejs blev ECCO løbende bedt om at finde en betydelig mængde dokumenter, der kunne belyse sagen.

Hos ECCO blev man stærkt chokeret over forløbet og afgørelsen, og ECCO følte sig angrebet på sin forretningsetik. Det var principielt vigtigt for virksomheden ikke at blive stemplet som en virksomhed med usunde forretningsmæssige principper. Derfor klagede ECCO over afgørelsen til Landsskatteretten, hvor sagen kørte i fire år. Landsskatteretten tiltrådte SKATs afgørelse for så vidt angår produktionsselskaberne, men gav ECCO ret i principperne for afregningen til salgsselskaberne. ECCO stod dermed med en regning på mere end 20 millioner kroner til den danske statskasse, plus restskattetilæg og renter.

Ved Landsskatterettens afgørelse i 2015 havde sagen kørt i ni år og kostet store interne ressourcer i ECCO, som løbende var blevet bedt om at fremlægge dokumentation for, hvordan prisen på sko blev fastlagt i 2005. Vi taler om dokumentation, der ikke var lovkrav om at arkivere, men som ECCO alligevel kunne grave frem – noget fra systematiske arkiver, andet fra tilfældige kasser, hylder og lagre i blandt andet Thailand og Indonesien. Der er ingen tvivl om, at det var trættende for ECCO konstant at skulle søge efter gamle dokumenter, præsentationer, referater m.m., men papirmøllen stoppede ikke med Landsskatterettens afgørelse. ECCO valgte

nemlig at indbringe Landsskatterettens afgørelse vedrørende samhandelen med produktionsselskaberne for Vestre Landsret i januar 2016.

For mange virksomheder ville det efter mange års kamp mod skattemyndighederne være nødvendigt at kaste håndklædet i ringen og betale regningen. At indbringe sagen for domstolene ville ikke blot øge omkostningerne til advokater, men også kræve et endnu større træk på ECCOs medarbejdere. Det var ECCO fuldt ud klar over, men de følte, at de som en ressourcestærk virksomhed havde ansvar for at tage kampen op ved domstolene.

Plesner trådte ind i sagen med et team på fem personer, da sagen blev indbragt for Vestre Landsret. Det er selvsagt en stor opgave at træde ind i en sag, der har verseret uden for domstolene i mange år, men det er normal procedure i transfer pricing-sager, og vi har en klar strategi for, hvordan vi griber det an: Vi starter forfra på et blankt papir.

I ECCO-sagen var vi ikke bundet af sagens tidligere forløb og tilrettelæggelse. Vi modtog selvfølgelig de titusindvis af siders dokumentation og sagsakter, der allerede var fremlagt i sagen, og vi kunne på den baggrund lægge vores egen strategi og koncentrere os om de vinkler og argumenter, vi mente, det var bedst at få frem. Det krævede juridisk mod og en vis selvtillid og erfaring at skære sagen til, så de relevante uenighedspunkter stod knivskarpt for landsretten.

Og hvad var uenighedspunkterne så? Der var to juridiske knaster i sagen, som begge er typiske for transfer pricing-sager. Det første hovedspørgsmål var, om ECCOs transfer pricing-dokumentation var i orden. Det vil sige, om ECCO havde udarbejdet tilstrækkelig dokumentation for, hvorfor priserne på de sko, der blev produceret i Thailand og Indonesien i 2005, svarede til, hvad det ville koste at få skoene produceret på andre fabrikker. Altså om priserne var indgået på markedsvilkår.

Det var et betydeligt stridspunkt i sagen, fordi der selvfølgelig er forskel på, hvordan virksomheder dokumenterer i dag sammenlignet med i indkomståret 2005, hvor transfer pricing var forholdsvis nyt i Danmark. Vi brugte mange ressourcer på at vise dommerne, at dokumentationen

SAGEN KORT

ECCO udkæmpede en 14 år lang skattesag mod skattemyndighederne, der handlede om, hvorvidt ECCO betalte for lidt skat i Danmark i indkomståret 2005. Ifølge SKAT flyttede ECCO skattepligtig indkomst fra Danmark til Thailand og Indonesien ved at betale for høj en pris for at få produceret sko hos to datterselskaber. Den tekniske forklaring ligger i ligningsloven, der fastslår, at koncernforbundne selskaber skal handle med hinanden til priser, der kunne være aftalt mellem uafhængige parter.

SKAT afgjorde i 2011, at ECCO skyldte den danske statskasse et millionbeløb i selskabsskat, både i forhold til afregningspriser til ECCOs produktionsselskaber og dets salgsselskaber. ECCO klagede over afgørelsen til Landskatteretten, som i 2015 tiltrådte SKATs afgørelse for så vidt angår produktionsselskaberne, men gav ECCO ret i principperne for afregningen til salgsselskaberne.

ECCO indbragte Landskatterettens afgørelse vedrørende samhandelen med produktionsselskaberne for Vestre Landsret i januar 2016.

I juli i år blev ECCO fuldt ud frifundet for det millionkrav vedrørende indkomståret 2005, som skattemyndighederne fremsatte i 2011 (SKM 2020.397.VLR).

Plesner trådte ind i sagen med et team på fem personer – to partnere, to advokater og en advokatfuldmægtig – da sagen blev indbragt for domstolene.

havde den fornødne kvalitet for sin tid. Efter en konkret vurdering valgte Vestre Landsret at følge vores argumentation og konkluderede, at dokumentationen var i orden.

Derefter var næste hovedspørgsmål, om priserne så rent faktisk var indgået på markedsvilkår. Da dokumentationen var i orden, var det Skatteministeriets opgave at bevise, at ECCO havde betalt mere for sko produceret af de interne produktionsselskaber end for sko produceret af eksterne produktionsselskaber. Det lykkedes ikke Skatteministeriet at overbevise landsretten, som konkluderede, at priserne var begrundet i forretningsmæssige forhold, og at de var indgået på markedsvilkår.

I juli i år blev ECCO dermed fuldt ud frifundet for det millionkrav vedrørende indkomståret 2005, som skattemyndighederne fremsatte i 2011.

Det var ikke en nem opgave at overbevise landsretten om, at ECCO skulle frifindes. Frem mod retssagen brugte vi mange timer på at sætte os grundigt ind i sagen, og vi bad flere gange ECCO om at søge i arkiverne, fordi vi havde identificeret information og dokumentation, der kunne støtte ECCOs sag, og som endnu ikke var fremlagt i sagen. Det krævede store ressourcer for ECCO konstant at befinde sig i papirmøllen, hvor ikke blot vi efterspurgte dokumentation, men hvor også Skatteministeriet fortsat gjorde det.

Heldigvis var ECCO i stand til at finde meget af det materiale, der blev efterspurgt. Dette er ellers ikke en selvfølge i alle virksomheder, der risikerer at havne i en tilsvarende sag, men for ECCO var der den fordel, at deres medarbejdere typisk bliver i virksomheden i mange år, og

derfor havde mange af de nuværende medarbejdere været involveret i prisfastsættelsen og produktionen af skoene i 2005.

Det er en vigtig pointe, at også vi bad ECCO om at søge materiale frem, fordi det illustrerer, at lange sagsbehandlingstider ved domstolene ikke altid skal ses som noget negativt. Et korrekt udfald kræver, at parterne har tid til at arbejde sig dybt ind i sagerne og sagsmaterialet. Vi er nødt til at bruge lang tid på at skære ind til sagens kerne og finde den dokumentation, der i sidste ende fører til en frifindelse af vores klienter. Tilsvarende kan det være fair, at Skatteministeriet efterspørger ny dokumentation undervejs i sagerne, hvis sagerne tager nogle drejninger, efterhånden som vi skyder os ind på, hvad vi er uenige om.

Når det er sagt, så var der i ECCO-sagen dokumentation, som Skatteministeriet efter min mening efterspurgte *for sent* i sagen, og som sagens kunne have været efterspurgt langt tidligere. Eksempelvis prisspecifikationslisterne på hver enkelt skomodel, der blev produceret i 2005 – det vil sige tusindvis af skomodeller.

ECCOs adm. direktør, Steen Borgholm, har udtalt sig til pressen om sin oplevelse af processen. Han mener, det er retssikkerhedsmæssigt voldsomt bekymrende, at virksomheden skulle så langt et samlet forløb igennem, hvor de også i den sidste fase skulle fremlægge yderligere mange hundrede siders dokumentation for at forbedre chancerne for at vinde sagen. Den betragtning er jeg enig i, for det kræver massive kræfter at udkæmpe en sag mod staten, og det er desværre langt fra alle virksomheder, der har ressourcer til at gennemgå så langt et forløb. Samtidig er det et

Og her er vi ved kernen i det retssikkerhedsmæssige problem, nemlig at virksomheder risikerer at tabe en sag mod Skatteministeriet, fordi de ikke har det mentale overskud til at føre den, eller fordi de ikke har tilstrækkelig dokumentation for transfer pricing tilbage i tiden.

retssikkerhedsmæssigt problem, at en sag måske står og falder med dokumentation, som efterspørges på et tidspunkt i sagsforløbet, hvor virksomhederne ikke længere har dokumentationen arkiveret, fordi der ikke er lovkrav om en sådan mangeårig arkivering.

Der skal ikke herske tvivl om, at det har været omkostningstungt for ECCO at vinde sagen. Steen Borgholm har selv udtalt, at det krav, der blev fremsat af SKAT i 2011, ikke står mål med ECCOs brugte ressourcer. Over årene brugte ECCO tusindvis af arbejdstimer på sagen, og omkostningerne til eksterne rådgivere og advokater løb op i millioner af kroner.

Man kan spørge, om det var nødvendigt at bruge fire år i retssystemet. Til det vil jeg sige, at ECCO havde en kompleks sag, der krævede præcis dokumentation i retten, og tilrettelæggelsen af den gode retssagsproces i komplekse

sager tager lang tid – så for mig er det mere de ti år, der gik fra indkomståret 2005, til sagen ramte domstolene, der springer i øjnene. Man kan jo forestille sig situationen, hvis ECCO havde holdt sig til at følge almindelige standarder for opbevaring af dokumenter – ja, så havde ECCO måske tabt sagen.

Og her er vi ved kernen i det retssikkerhedsmæssige problem, nemlig at virksomheder risikerer at tabe en sag mod Skatteministeriet, fordi de ikke har det mentale overskud til at føre den, eller fordi de ikke har tilstrækkelig dokumentation for transfer pricing tilbage i tiden. ECCO-sagen er den første, der har haft fem retsdage i landsretten, men vi har andre mindst lige så omfangsrige og komplekse sager på vej, og vi glæder os til at få den afklaring af en række principielle lovforklningsspørgsmål, som vil følge af sagernes afgørelse. ♦

LASSE ESBJERG CHRISTENSEN

Partner, advokat i Plesner, hvor han er Co-Head af teamet for skatter og afgifter. Rådgiver danske og udenlandske virksomheder og fører sammen med teamets øvrige partnere et stort antal sager ved domstolene, herunder EU-Domstolen, Landsskatteretten og andre administrative myndigheder. Beskæftiger sig i øjeblikket med en række større sagskomplekser, herunder transfer pricing-sager.

MARKANTE SAGER

I en artikelrække "Min sag" møder vi nogle af de advokater, der har stået i spidsen for sager, som vi alle husker. Hvad var de juridiske knaster, hvordan var det at føre sagen, og hvad har de taget med sig videre. Har du ført en kendt sag, og vil du gerne dele dine erfaringer fra sagen med kolleger, så skriv til toe@advokatsamfundet.dk.

Vi skal gøre retssikkerhed til trumfkort

KRISTIAN HEGAARD
Retsordfører for Radikale Venstre

Retsordfører Kristian Hegaard opfordrer flere jurister og advokater til at blande sig i den politiske debat, for her bliver retssikkerhed ofte reduceret til et akademisk emne for en ph.d.

Hvorfor forsvarer du pædofile og terrorister? Hvorfor forsvarer du advokaternes monopol? Er det ikke lige meget, hvordan vi gjorde det, når nu der er kommet styr på coronasituationen? De spørgsmål møder jeg ofte i den retspolitiske debat. I den politiske debat forsøger flere ofte at reducere retssikkerhed til fine franske projekter eller et akademisk emne for en ph.d. Det er de desværre lykkedes med. Derfor vil jeg opfordre flere jurister og advokater til at blande sig i den politiske debat. Vi må trække en grænse, og der bliver lyttet til jer. Sammen kan vi få retssikkerhed til at fylde mere.

For det første er der ingen, som forsvarer pædofile og terroristers gerninger. Ingen. Det er ikke et forsvar, når man sætter spørgsmålstegn ved, at en IS-kriger kan få frataget sit pas ved administrativ afgørelse fremfor ved domstolene. Det er ikke et forsvar, når man sætter spørgsmålstegn ved, at pædofile fremover, når de har udstået deres straf, kan få besøg af politiet uden dommerkendelse, fordi politiet nu må komme i de pædofilidømtes hjem i op til ti år efter dommen for at se, om de stadig har eksempelvis børneporno. Det er et spørgsmål om, hvor vores retsstat er på vej hen.

For det andet skal der fokus på retssikkerhed, når debatten om advokaters virke og fremtid igen er blevet aktuel. Monopolet skal brydes, anfører flere. Hvorfor ikke lade eksempelvis revisorer få lov til lidt mere, spørger nogle. Slår man imidlertid ordet monopol op i en ordbog, lyder definitionen:

“En markedsform, hvor en virksomhed har eneret på et produkt eller tjenesteydelse.” Men der er jo masser af advokatkontorer, advokater og advokatfuldmægtige. At give indtryk af, at der ikke er konkurrence, er derfor

ukorrekt. Man kan vælge et advokatkontor fra og et andet til. Derfor er det ikke et spørgsmål om monopol. Det er et spørgsmål om faglighed og retssikkerhed, herunder regler for udførelse af opgaven. Er det så også et problematisk monopol, at kun læger foretager operationer på et hospital. Selvfølgelig ikke. De har den rette baggrund og er reguleret af regler, som beskytter patienten. Ordet monopol er misvisende for debatten, når den egentlig burde handle om retssikkerhed.

For det tredje kan man ikke skyde genvej uden om retssikkerhed. Heller ikke i en coronatid. En af de sætninger, jeg husker klarest fra jurastudiet, er: “Not only must Justice be done; it must also be seen to be done”. Det handler ikke kun om at gøre det rigtige. Det skal altså også gøres på den rigtige måde. Det kan godt være, det var rigtigt at lukke domstolene i starten af coronakrisen. Men skete det på den rigtige måde? Når regeringen efter en hastelovbehandling har fået meget vidtrækkende beføjelser, må og skal der sættes spørgsmålstegn. Var det nødvendigt, og er det fortsat nødvendigt? Anvendes beføjelserne hensigtsmæssigt og på hvilket fagligt grundlag? Den kritik har justitsministeren af fejlet ved at kalde juridiske eksperter for mandagstrænere. Så står det altså skidt til med at debattere retssikkerhed. Det er juristers opgave at sætte spørgsmålstegn ved netop dét! Hvor mange gange har vi ikke set, at lovgivning, der egentlig havde solnedgangsklausul, er blevet forlænget efterfølgende.

Retssikkerhed er borgerens garanti over for myndigheders ageren. Vi må som jurister tage ejerskab over begrebet på ny. Gøre det relevant for alle. Ikke kun for os med den rigtige baggrund. ♦

DU HAR ARBEJDET HÅRDT FOR DIT OVERSKUD.

NU SKAL DET PÅ ARBEJDE FOR DIG.

Hvis du har investerbart overskud i virksomhed, pensionsopsparinger, kontant indestående eller friværddi, har Formuepleje et bud på, hvordan du kan sende dit overskud i arbejdstøjet sammen med os.

Formuepleje tilbyder dig personlig rådgivning, hvor vi kommer hele vejen rundt om din økonomi og finder investeringsmuligheder præcist tilpasset dine behov. Lige nu tilbyder vi 22 investeringsfonde med hver sit fokus og med hver sin risiko.

Formuepleje er Danmarks største bankuafhængige kapitalforvalter med mere end 12.000 investorer og 99 mia. kr. under forvaltning. I vores største investeringsfond, Formuepleje Safe, har vi sikret vores kunder et gennemsnitligt årligt afkast på 12,6% gennem mere end 30 år – efter alle omkostninger.

Ring til os på 87 46 49 00 eller læs mere og book et introduktionsmøde på

FORMUEPLEJE.DK

FORMUE | PLEJE

Der mangler digitaliseringsklar vagthund

Tekst Michael Gøtze, professor, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Danmark er langt fremme med digitaliseringen overordnet set, men der er fortsat mange åbne spørgsmål. Den effektive kontrol med, at alt er, som det skal være, falder mellem flere stole. Der kan være brug for en vagthund, der kan holde et vågent øje med udviklingen.

44 **D**anmark er en af bedste elever i klassen, når der ringes ind til digitalisering. Det viser talrige og hyppigt forekommende internationale ranking-undersøgelser, hvor vi danskere meget ofte kan være stolte af en placering som nummer et, og i hvert fald altid i top tre. Rollen som den kvikke elev gælder ikke mindst digitalisering i bred forstand inden for det offentlige, men de høje karakterer rækker langt videre end det. Også erhvervslivet er rigtig godt med. Opdelingen i offentlig og privat er ikke så afgørende, og det afspejler måske også, at de IT-kyndige, der udvikler og drifter de mange digitale løsninger rundt omkring, sjældent starter med at skelne mellem, om de rent formelt har med det offentlige eller det private at gøre. Den igangværende digitaliseringsbølge er således både høj og bred, men den kan netop derfor også falde uden for gængse kategorier rent juridisk og rent retssikkerhedsmæssigt. Hvis vi tager retssikkerhedsbrillerne på, er det svært at udpege en toneangivende vagthund på området. Det kan virke lidt paradoksalt i og med, at det stærke vagthundsperspektiv ofte nævnes som noget af det, hvor Danmark ligger i den absolutte frontgruppe. Der er bestemt blik for digitale problemstillinger hos myndigheder, domstole og klageinstanser, men pointen her er, at vi indtil videre

mere er i afdelingen for atomiseret kontrol med borger- og erhvervsvenlig digitalisering.

To af de mest centrale instanser på digitaliseringsområdet er Digitaliseringsstyrelsen og Erhvervsstyrelsen, og vi begynder derfor med dem. De deler førertrøjen i forhold til at få selve reguleringen gjort mere omstillingsparat til digitale formater. På henholdsvis det offentligretlige og erhvervsretlige område bakser de to styrelser ihærdigt og målrettet med digitaliseringsklar og agil lovgivning i bred forstand. Rent ressourcemæssigt har de også fået en del muskler, og Digitaliseringsstyrelsen har således efterhånden 290 medarbejdere til at løfte det digitale niveau. Styrelsens mange ansatte arbejder "hver dag for at digitalisere det offentlige Danmark og bidrager dermed til Finansministeriets mission om at styrke vækst og produktivitet samt sikre effektivisering af den offentlige sektor", som det hedder på styrelsens hjemmeside. Styrelsen yder blandt andet rådgivning til ressortministerier i forberedelsen af digitaliseringslovgivning, og Erhvervsstyrelsen har nogle af de samme opgaver på det erhvervsretlige område. Der er også forskelle, som vi ikke går nærmere ind i her.

Det kan i mine øjne diskuteres, om retssikkerhed altid er det domi-

nerende fokus hos for eksempel Digitaliseringsstyrelsen. Styrelsen er organiseret under Finansministeriet og har det som et erklæret mål, at digitale løsninger skal klistre pile på gulvet i retning af effektivisering. Retssikkerhed har det med at koste penge, og det harmonerer derfor ikke altid med effektiviseringer og besparelser. Nogle vil hævde, at der her ligefrem er et indbygget dilemma. Selv hvis vi går ud fra, at Digitaliseringsstyrelsen har et fast blik på digital retssikkerhed, er der dog stadig den udfordring, at styrelsens arbejde i sig selv synes at være svært at føre kontrol med udefra. Den rådgivning, som ydes, foregår på de indre linjer, og det er ikke nemt at følge de vigtige røde tråde, som lægges ud her.

Substansen og terminologien er nok for mange fortsat ret svær. Der har i den forbindelse været et interessant spørgsmål fremme i Folketinget om dette aspekt. Tilbage i december 2019 bad Folketingets social- og indenrigsudvalg den ansvarlige minister om at sende en oversigt over, hvilke lovforslag der har været behandlet i Digitaliseringsstyrelsens sekretariat for digitaliseringsklar lovgivning, og hvilke konkrete anbefalinger Digitaliseringsstyrelsen har givet til fagministerierne med henblik på at fjerne skøn i lovgivningen samt fremme automatisering og anvendelse af kunstig intelligens. Hertil blev der svaret følgende i Social- og Indenrigsudvalget 2019-20 SOU Alm.del – endeligt svar på spørgsmål 133:

“Det lægges i besvarelsen af spørgsmålet

til grund, at der med spørgsmålet henvises til sekretariatets arbejde med at sikre efterlevelse af digitaliseringsklar lovgivningsprincip nummer tre om 'muliggørelse af automatisk sagsbehandling'. Det følger af digitaliseringsklar lovgivningsprincip nummer tre, at lovgivningen skal understøtte, at administrationen af lovgivningen kan ske helt eller delvis digitalt under hensyntagen til borgernes og virksomhedernes retssikkerhed. Det indebærer blandt andet, at der anvendes objektive regler, når det er relevant, og der samtidig ikke er behov for et fagprofessionelt skøn. En øget brug af objektive regler kan give mulighed for automatisk eller delvis automatisk sagsbehandling og dermed give de fagprofessionelle mulighed for at bruge mere tid på komplekse sagstyper, hvor der er behov for at anlægge en faglig helhedsvurdering, for eksempel i form af et skøn.

Det kan være i sager om barnets tarv eller spørgsmål, der relaterer sig til særligt udsatte borgere. Indholdet af princip nummer tre vil i relevante tilfælde typisk føre til, at sekretariatet anbefaler et fagministerium at overveje muligheden for i højere grad at anvende objektive kriterier, så hele eller dele af sagsbehandlingen kan understøttes digitalt. Dette er dog kun tilfældet, hvis retssikkerhedsspørgsmål og andre væsentlige hensyn som behovet for et fagprofessionelt skøn ikke taler imod. Sekretariatet har i sammenlagt 23 tilfælde afgivet anbefalinger vedrørende fagministeriernes efterlevelse af princip tre. Indholdet af anbefalingerne

har typisk været, at myndighederne bedes overveje at reducere sagsbehandlingsbyrden ved større mængder af ansøgninger ved at definere objektive kriterier til automatisk screening og frasortering af en delmængde af ansøgningerne."

Svaret er interessant og informativt, men også holdt i lidt generelle vendinger, og det giver nok højst en slags delvis indsigt i, hvordan rådgivningen om retssikkerhed konkret foregår. Dette er indtil videre noget af det nærmeste, man kan komme kontrol af Digitaliseringsstyrelsens retssikkerhedsindsats som en helt central aktør.

De veletablerede vagthunde

Hvis vi vender blikket mod de eksisterende og veletablerede vagthunde i Danmark, kan det måske også diskuteres, om digitalisering set i et kontrolperspektiv har fundet sit naturlige leje. Domstolene er ikke inddraget i ret mange sager om digitalisering, og det er tegn på, at nogle af tvisterne på dette område løses uformelt og ved for eksempel udenretslige forlig. Der kan være en del politisk prestige på spil, når vi taler digitale løsninger, og lange retssager er ikke optimale i den sammenhæng. Selvom domstolene er helt centrale på mange felter af det retssikkerhedsmæssige område, har digitale problemstillinger således ikke fyldt meget. En af de få sager, som vi kender til, er Tinglysningssdommen, som rent juridisk lægger op til en ret forsigtig stillingtagen til ansvaret for IT-systemer, når de går i sort. Højesteret frifandt

Hvis vi til sidst skuer ind i den digitale krystalkugle, er der et interessant digitalt tilsyn på vej på et specifikt område, nemlig teledataområdet. Dette nye og uafhængige tilsyn vil blive oprettet under Den Uafhængige Politiklagemyndighed i kølvandet på den meget omtalte teledata-sag, hvor Justitsministeriet er i gang med en større oprydning.

tidligere i år Domstolsstyrelsen for ansvar for en sag fra 2009 (Højesterets dom af 3. juni 2020 om erstatningskrav ved overgang til digital tinglysning). Dommen er i øvrigt også konkret affattet.

Herudover er det klart, at domstolenes spidskompetence er det “rent” juridiske, og at de mere hybride kompetencer, som en indholdsmæssig bedømmelse af mere komplekse IT-sager vil fordre, endnu ikke er nået systematisk frem til domstolene. Det er ikke i sig selv noget nyt for domsolene at indhente sagkyndige inputs udefra ved hjælp af for eksempel syn og skøn, men det ændrer ikke ved, at der kan være brug for at have mere IT-mæssig indsigt indbygget i selve de juridiske vurderinger, som byretsdommeren, landsretsdommeren og højesteretsdommeren skal foretage i kommende digitaliseringssager. Endelig kan det indskydes om domstolene, at de selv

står i et vadedsted med igangværende digitalisering af mange af de interne processer. Dommerne gav tidligere i år i en rapport udtryk for – i ret ligefremme vendinger – at man kæmper med at få det digitale udstyr til at virke i retssalen, uden at det tager al opmærksomheden fra selve retssagen. Domstolene har fået nogle af udfordringerne ved digitalisering tæt ind på livet.

I denne panorering kan vi også nævne Datatilsynet, Folketingets Ombudsmand og en af de store klageinstanser. Vi har her med veletablerede og stærke vagthunde at gøre inden for hver sit speciale, og de har potentiale til at videreudvikle sig til fyrtårne også på det digitale område. De er der nok bare ikke endnu. Umiddelbart har man indtryk af, at eksempelvis, Datatilsynet, som arbejder med klager på tværs af offentlig og privat, har mere end nok at se til i forhold til at føre tilsyn med reglerne om databeskyttelse i EU-forordning og

national regulering. Den gældende regulering er for så vidt en vigtig flanke af digitaliseringen, men det er ikke alle spørgsmål om digitalisering og brug af digitale løsninger, Datatilsynet beskæftiger sig med.

I forhold til Ombudsmanden er det digitale bidrag dels konkrete sager, dels en fortløbende myndighedsguide, hvor Ombudsmanden løbende fylder nye sager på en oversigt over de generelle forvaltningsretlige krav til offentlige IT-systemer. Ombudsmandens bidrag er interessant og er også et velment forsøg på at samle trådene. Det er vigtigt at huske i forhold til ombudsmandskontrollen, at digitaliseringsklar lovgivning – og den underliggende politiske aftale – som sådan ikke vil kunne efteres af Ombudsmanden, som skal have sit blik rettet mod afgørelser og altså det mere udførende led.

Hvis vi ser på en vigtig klageinstans som Ankestyrelsen, har denne instans

Vi har her med veletablerede og stærke vagthunde at gøre inden for hver sit speciale, og de har potentiale til at videreudvikle sig til fyrtårne også på det digitale område. De er der nok bare ikke endnu.

digitalisering som et erklæret strategisk satsningsområde, og Ankestyrelsen har således på sigt ambition om at blive en del af en vagthundsordning med særligt øje for det vigtige sociale område.

Hvis vi til sidst skuer ind i den digitale krystalkugle, er der et interessant digitalt tilsyn på vej på et specifikt område, nemlig teledata-området. Dette nye og uafhængige tilsyn vil blive oprettet under Den Uafhængige Politiklagemyndighed i kølvandet på den meget omtalte teledata-sag, hvor Justitsministeriet er i gang med en større oprydning. Det er for tidligt at sige, hvor stor en impact dette tilsyn vil få, men det er klart ment som et tiltag, der netop skal styrke blikket for retssikkerheden på et særlig sensitivt område, nemlig når der trækkes på teledata i anklagemyndighedens og domstolens arbejde med straffesager. Det var rundrejsen i vagthundsland-

skabet. For nu at vende tilbage til udgangspunktet om, at der kan være brug for en stærk digital vagthund, må det konstateres, at en sådan instans ikke rigtigt er der, og i hvert fald ikke har udfoldet sig endnu. Den vil kunne tage mange former fremover, både som ny instans og som knopskydning på eksisterende vagthunds-organer. Der kan være brug for at samle nogle af de mange tværgående spørgsmål om digital retssikkerhed, digital transparens og så videre. Vi har i flere år set en stort anlagt søsætning af arbejdet for digitaliseringsklar og agil lovgivning. Nu er tiden måske inde til også at sætte fokus på digitaliseringsklare og agile vagthunde. Det kan sagtens tænkes, at de digitale vagthunde selv kommer til at basere dele af deres arbejde på digitale løsninger, og at vi dermed bevæger os ud i anden potens. Men også der vil spørgsmålet om retssikkerhed være relevant. ♦

MICHAEL GØTZE
Professor, Det Juridiske
Fakultet, Københavns
Universitet. Leder af forskningscenter WELMA, som blandt andet har fokus på digitalisering.

Nyt styrket hvidvasktilsyn

Tekst Karina Winther, specialkonsulent i Advokatsamfundet

Fra november 2020 vil advokater – med sager omfattet af hvidvaskloven – kunne blive udtrukket til et hvidvaskspecifikt tilsyn. Tilsynet gennemføres samtidig med et ordinært tilsyn, men vil i særlig grad have fokus på overholdelse af reglerne om hvidvask.

I ti år har Advokatrådet haft ansvaret for at tage på tilsynsbesøg i advokatvirksomheder og hos organisations- og virksomhedsansatte advokater. Formålet med dette tilsyn er at medvirke til, at alle landets advokater lever op til god advokatskik og de øvrige regler, der gælder for udøvelse af advokatvirksomhed.

48

I takt med at der er kommet et stigende nationalt og internationalt fokus på hvidvask, er det blevet relevant at styrke indsatsen for, at advokatstanden efterlever de omfattende og tiltagende komplekse procedurer, man som advokat skal overholde for at forebygge hvidvask. I en naturlig forlængelse heraf udbygges tilsynsindsatsen nu med et hvidvaskspecifikt tilsyn der – udover at gennemgå de velkendte emner som obligatorisk efteruddannelse og afgivelse af opdrags- og prisoplysninger – går langt bredere og dybere i forhold til advokaternes overholdelse af pligterne efter hvidvaskloven. Samtidig er det målet, at det hvidvaskspecifikke tilsyn vil højne vidensniveauet om hvidvask og lovgivningen på området.

Hvem får besøg?

Det hvidvaskspecifikke tilsyn omfatter som udgangspunkt alle advokater, der har sager omfattet af hvidvaskloven. Til en start vil hvidvasktilsynet blive gennemført i de større advokathuse, som antalmæssigt har flest sager omfattet

af hvidvaskreglerne og flest internationale og komplekse sager. De første advokathuse vil få besøg i november og december 2020.

Forud for tilsynsbesøget

I forbindelse med hvidvasktilsynet vil der blive udtaget flere sager end ved et ordinært tilsyn, og i de større advokathuse vil man også opleve, at væsentlig flere advokater vil komme igennem tilsynet.

For at afviklingen af tilsynsbesøget i advokatvirksomheden ikke skal strække sig over flere dage, vil advokatvirksomheden blive bedt om at indsende en række oplysninger inden tilsynsbesøget. Det er vigtigt for afviklingen af tilsynet, at materialet modtages inden for den fastsatte frist. De tilsynsførende gennemgår materialet forud for tilsynsbesøget og vil dermed kunne komme med en mere kvalificeret og målrettet tilbagemelding i forbindelse med selve tilsynsbesøget.

Advokater og advokatvirksomheder har pligt til at fremsende materiale samt deltage i de møder, som er nødvendige for, at Advokatrådet kan gennemføre sin tilsynsfunktion.

Gennemførelse af hvidvasktilsynet

Et hvidvasktilsyn forventes som udgangspunkt at tage en fuld dag i de mellemstore og større advokatvirksomheder, og Advokatrådets sekretariat vil

møde med to eller tre tilsynsførende. Man vil opleve, at de tilsynsførende går mere i dybden, stiller flere spørgsmål og gennemgår langt flere sager end ved et ordinært tilsyn.

Tilsynsbesøget starter med en overordnet gennemgang af, hvordan dagen forløber. Tilsynsmedarbejderne fører parallelt tilsyn med forskellige områder. Det betyder, at der skal være mindst én repræsentant for virksomheden til stede pr. tilsynsførende, sådan at repræsentanten kan modtage tilbagemelding vedrørende det fremsendte materiale og besvare spørgsmål vedrørende både materialet og de konkrete punkter, der gennemgås.

Under tilsynsbesøget vil de tilsynsførende gennemgå udvalgte sager for at kontrollere, om der er gennemført tilstrækkelig kundekendingsprocedure i sager omfattet af hvidvaskloven. Sagerne udvælges af den tilsynsførende under tilsynet.

De tilsynsførende vil derudover blandt andet spørge ind til reelle ejere af virksomheder, politisk eksponerede personer (PEP), intern undervisning af relevante medarbejdere i hvidvask-procedurer samt screening af nye medarbejdere.

Hvis der ikke er orden i sagerne

I mange situationer vil der blive aftalt en frist for indsendelse af det materiale, som ikke har været til stede, eller

som skal tilrettes. I sådanne tilfælde vil der enten blive givet en henstilling eller et påbud, hvorefter der vil være mulighed for at rette op inden for fristen, uden at manglen kommer til at få yderligere konsekvenser. Tilsynet kan samtidig beslutte at komme igen inden for det nærmeste halve til hele år. I de alvorligste tilfælde kan tilsynet føre

til, at der indledes en disciplinærsag ved Advokatnævnet. Det samme kan blive tilfældet i situationer, hvor en henstilling eller et påbud ikke efterkommes inden for fristen. ♦

Læs mere om det nye hvidvasktilsyn på Advokatsamfundet.dk

ADVOKAT BOGFØRING

FÅ STYR PÅ KLIENTKONTOEN

Mulighed for samling af dine **administrative opgaver**

Advokatbogføring har specialiseret sig i at assistere advokater med klientkonto, bogføring og den daglige administration.

Her lytter vi efter dine behov og skræddersyer en løsning der passer til din virksomhed.

VI TILBYDER HELE PALETTEN

- ✓ Bogholderi
- ✓ Klientkontoerklæringer
- ✓ Lønninger
- ✓ Årsrapporter

Det velrenommeret Nordsjællandske revisionshus **KV Revision** står bag advokatbogføring.

Få styr på det - læs mere på www.advokatbogføring.dk

Fuldmægtige – ret og pligt for advokaten

Tekst Lars Økjær Jørgensen, fagchef i Advokatsamfundet

Det åbner mange muligheder, men det er også forbundet med forpligtelser at være principal for en fuldmægtig, og under coronakrisen er det hele bare blevet lidt sværere.

50 **A**dvokatfuldmægtigen har en dobbeltrolle ved både at handle på vegne af advokaten og samtidig at være under uddannelse. I begge roller har advokaten et ansvar for sin fuldmægtig, og for at advokaten skal kunne håndtere dette ansvar, er det i retsplejelovens § 135 bestemt, at en advokat maksimalt må have to autoriserede fuldmægtige.

En fuldmægtig autoriseres af byretten i den retskreds, hvor advokaten har sit kontor. Hvordan det foregår, kan man finde nærmere oplysninger om på Domstol.dk. Autorisationen sikrer, at fuldmægtigens virke under advokaten medtælles i sin helhed i de tre års praktisk juridisk virksomhed, som er en del af advokatuddannelsen, jf. retsplejelovens § 119, stk. 2. Tillige giver autorisationen advokaten ret til at lade fuldmægtigen give møde for sig ved mundtlig forhandling i byretten og – efter to år som fuldmægtig – også i landsretten, når fuldmægtigen har fået påtegnet sin autorisation af landsrettens præsident (proceduretilladelse), jf. retsplejelovens § 136. Autorisation kræver et ansættelsesforhold mellem principal og fuldmægtig eller, at de er ansat i samme virksomhed. Det er ikke foreneligt med advokatens pligter over for fuldmægtigen, at fuldmægtigen er selvstændig erhvervsdrivende, se Lise

Ravnkildes artikel “Autoriseret fuldmægtigkonsulent” i Advokaten 6/2018.

Fuldmægtigens uddannelse

Det er en advokats pligt at medvirke til, at den autoriserede fuldmægtig kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og den praktiske prøve i retssagsbehandling, og advokaten skal afholde udgifterne hertil, jf. retsplejelovens § 126, stk. 3. Bestemmelsen om advokatens afholdelse af udgifterne er præceptiv, og advokaten kan ikke med fuldmægtigen aftale sig fri af denne forpligtelse. Advokatens undladelse af at afholde udgifterne betragtes i Advokatnævnets praksis som en grov tilsidesættelse af god advokatskik

En advokat skal altså aktivt arbejde på, at fuldmægtigen får sin teoretiske uddannelse og deltager i retssagsprøven. Under den teoretiske uddannelse er fuldmægtigen væk fra kontoret i 20 dage fordelt over et år. Det kan – især for de mindre kontorer – være en belastning at måtte undvære fuldmægtigens arbejdsindsats, men det er i strid med reglerne, hvis advokaten lægger hindringer i vejen for fuldmægtigens deltagelse. I et vist begrænset omfang giver reglerne vel plads til, at advokaten trækker på sin fuldmægtig, mens fuldmægtigen

eksempelvis deltager i undervisningen, men det er en uskik, hvis fuldmægtigen igen og igen eller i længere perioder får sin undervisning afbrudt af krav om deltagelse i kontorets arbejde.

Advokaten skal også sørge for, at fuldmægtigen får en tilstrækkelig praktisk uddannelse på kontoret. På nogle kontorer er fuldmægtige jævnligt hos klienter i ind- eller udland i længere perioder ad gangen i forbindelse med arbejdet med en sag, men advokat og fuldmægtig er også adskilt under coronakrisen, hvor mange sidder hjemme og arbejder i længere perioder. Det stiller særlige krav til kontakt advokat og fuldmægtig imellem. Kravet om praktisk juridisk virksomhed betyder ifølge retsplejelovens § 119, stk. 3, at fuldmægtigen skal deltage i almindelig advokatvirksomhed, herunder opnåelse af kendskab til retssagsbehandling. Fuldmægtigen skal altså ikke som tidligere krævet have udført et antal retssager, men blot have deltaget i kontorets arbejde med retssager, således at fuldmægtigen får kendskab til, hvorledes retssager behandles. Dette skal principalen kunne skrive under på ved udløbet af de tre års praktik – en såkaldt principalerklæring. Advokatvirksomheders opgaver varierer betydeligt i art og

omfang, og der stilles ikke krav om, at fuldmægtigen skal arbejde med bestemte juridiske discipliner. Begrebet “almindelig advokatvirksomhed” kan formentlig fortolkes således, at der skal være en vis variation i det fuldmægtigen beskæftiger sig med i løbet af de tre år, og at det ikke vil være tilstrækkeligt, hvis fuldmægtigen udelukkende har arbejdet med et lille juridisk hjørne.

Husk efteruddannelsen

Såvel advokater som advokatfuldmægtige er omfattet af kravet om efteruddannelse. Advokatfuldmægtigens treårs periode løber fra den første i måneden, efter at fuldmægtigen er blevet autoriseret. Perioden afbrydes ikke ved, at fuldmægtigen får beskikkelse, men fortsætter uændret. I fuldmægtigperioden har advokaten som principal ansvaret for, at fuldmægtigen gennemfører den krævede efteruddannelse, og advokaten skal dække udgifterne hertil, jf. retsplejelovens § 126, stk. 5, jf. efteruddannelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 2. Advokatrådet kan ligeledes give en advokat påbud om, at fuldmægtigen skal deltage i efteruddannelse, jf. bekendtgørelsens § 15 a, stk. 2.

Principalens forpligtelse til at sørge for, at fuldmægtigen gennemfører den

krævede efteruddannelse og at dække udgifterne hertil ophører, når principalen ikke længere har ansvaret for fuldmægtigens uddannelse, altså enten når fuldmægtigen bliver advokat, eller når fuldmægtigen afslutter sin ansættelse hos principalen.

Fra det tidspunkt, hvor fuldmægtigen selv beskikkes som advokat, flyttes ansvaret for at gennemføre den obligatoriske efteruddannelse fra principalen til den nye advokat. Hvis fuldmægtigen beskikkes som advokat, før efteruddannelsesperioden er afsluttet, kan der opstå et afgrænsningsproblem, hvis fuldmægtigen ikke har gennemført de krævede 54 lektioner på dette tidspunkt. I en sag, som Advokatrådet havde rejst mod en principal ved Advokatnævnet, fik fuldmægtigen advokatbeskikkelse seks uger før periodeudløb og manglede på dette tidspunkt 31 lektioners efteruddannelse. Advokatnævnet fandt i sin kendelse af 26. maj 2020 (2020-413) principalen for ikke at have sørget for den daværende fuldmægtigs efteruddannelse. Advokatnævnet finder altså, at den ny advokat på seks uger skal kunne nå at arrangere og gennemføre 31 lektioners efteruddannelse. Det kan derfor være en god idé, at fuldmægtige selv presser lidt på for at få gennemført så meget undervisning

som muligt, før de får beskikkelse.

Hvis fuldmægtigens efteruddannelsesperiode udløber, mens fuldmægtigen er ansat hos principalen, er principalen ansvarlig for, at fuldmægtigen har gennemført den fulde periodes efteruddannelse, uanset om fuldmægtigen tidligere var ansat hos en anden advokat. Dette fremgår af Advokatnævnets kendelse af 20. februar 2020 (2020-93). Den ny principal overtager altså det fulde ansvar for, at fuldmægtigen gennemfører sin obligatoriske efteruddannelse i dette tilfælde.

Disciplinæransvar pålægges advokaten

Fuldmægtige kan ikke pålægges et disciplinært ansvar for deres handlinger i strid med retsplejelovens § 126, stk. 1. Ansvaret for fuldmægtigens handlinger påhviler advokaten. Dette er fastslået i en kendelse af 23. marts 1998 (41-202-97-44), hvor Advokatnævnet siger det således:

“Systemet, hvorefter advokatfuldmægtige uddannes gennem ansættelse hos en bestallingshavende advokat, er bygget op således, at det er advokaten som handler gennem sin fuldmægtig, når fuldmægtigen i arbejdsforholdet foretager dispositioner i forhold til klienter og andre. Det er derfor også advokaten, som er ansvarlig for fuldmægtigens dispositioner. Dette

Når fuldmægtigens handlinger imidlertid er af så ekstraordinær karakter, at de ligger udenfor, hvad principalen kunne påregne, er principalen ikke ansvarlig for disse handlinger, uanset om han har ført tilsyn med fuldmægtigen eller ej.

gælder også i forhold til disciplinæransvaret. Advokaten har således et disciplinært ansvar for daværende fuldmægtiges dispositioner i det omfang, de betragtes som værende i strid med retsplejelovens § 126."

Fuldmægtigens adfærd bliver bedømt efter § 126, stk. 1, men det er principalen, der sanktioneres for fuldmægtigens gerninger. Eksempelvis er det fastslået i Københavns Byrets dom af 3. september 2013 (BS 44C-1575/2012), der stadfæstede Advokatnævnets kendelse, at fuldmægtigen havde givet utilstrækkelig prisoplysning og havde modregnet salærkrav i klientens "øremærkede" beløb på klientkontoen. Principalen blev anset for ansvarlig herfor og pålagt en bøde på 15.000 kroner, hvor advokatens tidligere kendelser blev tillagt gentagelsesvirkning. I en anden sag havde en fuldmægtig indgivet politianmeldelse mod modparten og havde antydnet, at modpartens advokat havde medvirket til de anmeldte forhold. Advokaten blev pålagt en bøde af Advokatnævnet ved kendelse af 23. juni 2005 (02-0401-04-1693).

I en advokatnævns sag, der blev indbragt for domstolene, fastslår Østre Landsret i sin dom af 16. maj 2017 (3. afd. B-1722/16) indledningsvis, at principalen burde have ført tilsyn med fuldmægtigens arbejde, og at principalen

har handlet culpøst ved at undlade dette. Landsretten fortsætter:

"Imidlertid findes advokatfuldmægtig [B]s breve af 28. april 2014, hvori han giver meddelelse om effektueret køb af de øvrige anparter i selskabet og om ophævelse af ansættelseskontrakterne med de øvrige anpartshavere og bortvisning af disse, registreringen af de ændrede ejerforhold mv. i Det Centrale Virksomhedsregister og hans fremmøde på selskabets adresse med henblik på de facto overtagelse af selskabet at udgøre handlinger af en så ekstraordinær karakter, at de ligger udenfor, hvad [indklagede] kunne påregne, uanset at han ikke førte tilsyn med advokatfuldmægtigen. Landsretten finder herefter ikke tilstrækkeligt grundlag for at statuere, at [indklagede] har handlet i strid med god advokatskik for så vidt angår advokatfuldmægtig [B]s handlemåde den 28. april 2014."

Videre anføres følgende i præmisserne:

"[Indklagede] blev imidlertid ved advokat [C]s brev af 30. april 2014 udførligt underrettet om ovennævnte handlinger. Uanset sit kendskab til disse handlinger, der må betragtes som grove tilsidesættelser af reglerne om god advokatskik, overlod [indklagede] den fortsatte håndtering af sagen til advokatfuldmægtig [B] uden nærmere tilsyn. Dette indebar, at advokatfuldmægtig

[B] den 12. juni 2014 på ny truede med tvangsmæssig udsættelse af de øvrige anpartshavere på grundlag af indholdet af brevene af 28. april 2014. Landsretten finder, at [indklagede]s undladelse af at opfylde sin tilsynspligt efter den 30. april 2014 udgør en grov tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik."

Principalen har, som det også fremgår af denne dom, en tilsynspligt i forhold til fuldmægtigen. Når fuldmægtigens handlinger imidlertid er af så ekstraordinær karakter, at de ligger udenfor, hvad principalen kunne påregne, er principalen ikke ansvarlig for disse handlinger, uanset om han har ført tilsyn med fuldmægtigen eller ej. Hvis imidlertid principalen, efter at principalen er blevet bekendt med fuldmægtigens handlinger, fortsat lader fuldmægtigen behandle sagen uden at føre det fornødne tilsyn, vil principalen blive ansvarlig for fuldmægtigens fortsatte handlinger. ♦

DREYERSFOND

Søg legat nu

Ansøgningsfrist 15. januar

Filantropi for advokater og arkitekter siden 1976

Dreyers Fond støtter projekter og initiativer, hvis formål er at fremme advokat- og arkitektstandens udvikling og samspil med samfundet.

Prioriterede områder er brancheudvikling, videreuddannelse og formidling. Se eksempler på projekter, udvekslingsophold samt rejser og søg støtte på [Dreyersfond.dk](https://dreyersfond.dk)

[Dreyersfond.dk](https://dreyersfond.dk)

Mediationens veje og vildveje

Tekst Clement Salung Petersen, professor, og Rasmus Grønved Nielsen, ph.d.-stipendiat

Øget brug af mediation som alternativ til domstolene i civile sager har retssikkerhedsmæssige omkostninger og bør derfor anvendes med omtanke. Det gælder særligt i tvister med offentlige myndigheder. Retsstaten er afhængig af, at domstolene tilføres de fornødne ressourcer, og det nytter ikke at bruge mediation som symptombehandling.

Den aktuelle ophobning af civile sager ved domstolene fik før sommerferien Dansk Erhverv, Dansk Industri og Mediationsinstituttet til i fællesskab at anbefale mediation som alternativ til domstolsbehandling af civile sager, herunder i sager mellem staten og virksomheder om rækkevidden af de vedtagne coronahjælpepakker (Weekendavisen nr. 25/2020). Den samme avis har efterfølgende (nr. 33/2020) søgt at afdække, hvorfor mediation ikke anvendes i højere grad i Danmark. Her udtaler underdirektør i DI, Kim Haggren, følgende, som blev gengivet i Advokaten 3/2020: "Der eksisterer et sært skisma: Resultaterne i særligt erhvervsagerne er ufatteligt gode, men alligevel bliver mediation brugt ufatteligt lidt i Danmark." Ifølge samme artikel mener advokat og direktør i Mediationsinstituttet, Thomas Samsø Bloch, at retssikkerhedsbegrebet slet ikke er anvendeligt for mediation.

Det er et alvorligt problem for vores retsstat, når domstolene ikke kan behandle civile sager inden for en rimelig tid (late justice is injustice), og der er ingen tvivl om, at mediation i mange tvister kan være et fint alternativ til en retssag, hvis parterne ønsker det. Danmarks Domstole har da også fokus på at foreslå retsmægling i de verserende civile sager, som er egnede

hertil, for dermed at få nedbragt sagsbehandlingstiden i civile sager. Efter vores opfattelse tegner de ovenfor refererede indlæg imidlertid et vel rosenrødt billede af mediation som alternativ til domstolsbehandling af civile sager i en retsstat. Mediation skal bruges med omtanke i almindelighed og i særdeleshed for offentlige myndigheders vedkommende.

Retssikkerhed er relevant

Mediation er en frivillig konfliktløsningsform, der ikke blot forudsætter, at tvistens parter vil deltage heri, men også at de gennem mediationsprocessen kan blive enige om en løsning på deres tvist. Svigter blot en af disse forudsætninger, må tvisten alligevel afgøres ved domstolene. Mediation bygger herved på parternes selvbestemmelse, hvilket legitimerer et fravær af grundlæggende retssikkerhedsgarantier. Mediation af en juridisk tvist kan således sagtens føre til løsninger, som stiller en part (endog væsentligt) dårligere, end vedkommende juridisk har krav på, uden at mediator har nogen pligt til at sikre sig, at parten forstår dette.

Hvis en part efterfølgende føler sig snydt, kan det være meget vanskeligt at få tilsidesat en allerede indgået forligsaftale. Forskning viser endda, at mediatorer har et meget stort spillerum

til at påvirke parternes vilje uden risiko for et retligt ansvar.

Parter bør derfor i almindelighed kun vælge mediation i juridiske tvister, når de formoder at kunne overskue konsekvenserne af deres valg og har tillid til mediator. De manglende retssikkerhedsgarantier bør også have betydning for, hvornår domstolene, advokater og samfundet i øvrigt tilskynder parter til at benytte mediation.

Mediation af offentligtretlige sager

Mediation frembyder særlige problemer i forhold til tvister mellem private og kommuner eller andre offentlige institutioner. Det gælder blandt andet tvister om, hvorvidt en virksomhed er omfattet af en coronahjælpepakke eller ej. Sådanne tvister angår offentlig myndighedsudøvelse, og i en retsstat som den danske skal myndighederne selv sagt administrere hjælpepakkerne lovmæssigt, ligesom virksomheder skal behandles ensartet. Der kan med andre ord ikke forhandles om eller medieres over lovens bogstav. Myndighederne træffer efter bedste evne afgørelser herom, som de private kan indbringe for domstolene, og en dom fra domstolene bliver et pejlemærke for alle andre virksomheder i samme situation. Disse tvister er derfor normalt ikke egnede til mediation.

Mediation har mere for sig i forhold

til de kommunale udliciteringskontrakter vedrørende hjemmehjælp og lignende. Man fornemmer mediationsfortalernes sympati for de kommuner, der formår at finde "salomoniske løsninger" på tidens udfordringer. Også når offentlige myndigheder optræder som aftaleparter, er de imidlertid underlagt grundlæggende forvaltningsretlige krav til legalitet, saglighed, ligebehandling og økonomisk forsvarlighed. Kommunerne har som udgangspunkt en forpligtelse til at forfølge krav ved søgsmål, som de med en rimelig sikkerhed vurderer at kunne vinde. Andet vil være økonomisk uforvarligt (og dermed spild af skatteborgernes penge), ligesom det potentielt kan medføre en begunstiggelse af enkeltpersoner eller virksomheder i strid med kommunalfuldmagten. Hvis en myndighed går på kompromis i én sag, kan dette desuden – via lighedsgrundsætningen – have en vis præcedensvirkning for andre sager. Spørgsmålet er i så fald, om det ikke vil være mere retssikkerhedsmæssigt betryggende at få afklaret retstilstanden ved domstolene og ultimativt Højesteret. I forlængelse heraf kan den fortrolighed, der normalt er forbundet med mediation, nemt komme på kollisionskurs med kravet om offentlighed i forvaltningen. Disse forhold indebærer ikke, at medi-

ation er kategorisk udelukket i tvister med kommuner eller myndigheder i øvrigt, men det indsnævrer parternes og mediators spillerum betydeligt. Det må derfor overvejes nøje i den enkelte sag, om mediation nu også er et egnet alternativ til en retssag.

Den civile retspleje er andet end tvistløsning

Domstolene er ikke sat i verden med det ene formål at løse konkrete tvister, men er også tiltænkt en række vigtige funktioner i retssystemet og samfundet, som mediation ikke kan udfylde. Den civile retspleje medvirker således til, at retsstatens materielle lovgivning gennemføres og efterlevs, ligesom retspraksis bidrager til en løbende afklaring og udvikling af retten. Dette er af afgørende betydning for en velfungerende retsstat.

Vi anfægter ikke, at mediation kan være et egnet alternativ til domstolsbehandling i flere civile sager, end det sker for nuværende, men mediation er ikke nogen mirakelkur mod domstolenes nuværende udfordringer. Det er derfor vigtigt at sikre, at domstolene har de nødvendige ressourcer til at løse deres vigtige samfundskritiske opgaver inden for rimelig tid og dermed forblive attraktive tvistløsningsorganer til gavn for borgere, virksomheder og samfundet i øvrigt. ♦

CLEMENT SALUNG PETERSEN
Professor i civilproces.

RASMUS GRØNVED NIELSEN
Ph.d.-stipendiat og forsker i myndigheders brug af aftaler. Begge er tilknyttet Centre for Private Governance (CEPRI) ved Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet.

MERE DEBAT DE FØLGENDE SIDER ►

Mediation - vejen frem i virkelighedens verden

Tekst Thomas Samsø Bloch, adm. direktør og Kurt Helles Bardeleben, formand i Mediationsinstituttet

Mediation er ganske vist ikke en “mirakelkur” mod domstolenes udfordringer. Men hvis myndigheder og virksomheder lod sig inspirere af klare internationale tendenser og i højere grad forsøgte sig med mediation, ville det med sikkerhed lette presset på domstolene.

56

Under overskriften “Mediationens veje og vildveje” fremfører forfatterne Clement Salung Petersen og Rasmus Grønved Nielsen, at mediation bør anvendes med omtanke, da det – brugt som alternativ til domstolene i civile sager – kan have retssikkerhedsmæssige omkostninger.

Debatindlægget tager afsæt i en ny lig fællesopfordring i Weekendavisen fra Dansk Industri, Dansk Erhverv og Mediationsinstituttet om i højere grad at anvende mediation, og i den efterfølgende artikel i samme avis, som forsøger at finde forklaringen på, hvorfor mediation trods stort internationalt fokus, meget høje forligsrater og en markant støtte fra erhvervslivets organisationer endnu ikke har vundet større indpas i Danmark.

Stregerne i et debatindlæg skal naturligvis trækkes op, så pointerne fremstår krystalklare. Det er imidlertid ærgerligt, når det sker på bekostning af en velment og nødvendig opfordring fra landets to største erhvervs-

organisationer om grundigt at overveje, hvorvidt domstolene altid er det rette forum til at løse tvister. Det gælder erhvervslivets egne tvister, men også de tvister, hvor det offentlige er part. Og i særdeleshed i de tvister, der opstår i løbende samarbejder, som parterne har et ønske om at videreføre. Samarbejder, hvor det kan være af stor værdi at finde løsninger med fokus på de gode relationer fremadrettet.

Selvfølgelig er mediation ikke en “mirakelkur” mod domstolenes uacceptable sagspukler. Men ved mediation får parterne indiskutabelt mulighed for en hurtigere, billigere og oftest mere tilfredsstillende proces end den, domstolene tilbyder. Og den mulighed bør ikke skydes ned under dække af teoretiske retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der ikke er rodfæstet i virkeligheden.

En styret kontradiktorisk proces

I virkelighedens verden kan offentlige bygherrer som for eksempel

Region Hovedstaden og Københavns Kommune – ved hjælp af dygtige mediatorer – udmærket finde ud af at løse deres tvister med private entreprenører inden for de legale rammer. Ved brug af mediation er det faktisk muligt at finde løsninger på store og komplekse sager uden om retssystemet og uden at gå på kompromis med retssikkerheden. Vel at mærke med massive tids- og omkostningsmæssige besparelser på begge sider og med respekt for modparten intakt.

Vi anerkender, at der er konflikter, som kalder på principielle afgørelser baseret på navnlig lovfortolkning. Og det gælder ganske rigtigt ikke mindst nogle af de konflikter, som offentlige institutioner involveres i, herunder navnlig i sager, hvor det er egentlige myndighedsafgørelser, der anfægtes.

Men i den virkelige verden ude i kommunerne og styrelserne er langt de fleste myndighedsafgørelser trods alt baseret på sagsbehandlernes forståelse af et givet faktum set i forhold til

Alle konflikter skal håndteres med omtanke. Og det bør efter vores mening føre til, at flere konflikter bør søges løst ved mediation frem for at blive afgjort ved domstolsbehandling.

regler og praksis. Og i den sammenhæng muliggør mediation faktisk en styret kontradiktorisk proces, hvor borger og myndighedsrepræsentant får mulighed for at finde løsninger, uden at der gås på kompromis med krav om retssikkerhed og ligebehandling. Desværre er en mulighed som anvendes alt for sjældent, blandt andet som følge af den slags betænkeligheder, som Salung Petersen og Grønved Nielsen rejser i deres indlæg.

Fortsæt i forhandlingssporet

Netop betragtninger som ligebehandling vil jo naturligt indgå i drøftelserne under en mediation om en myndighedsafgørelse, hvor myndigheden forventeligt vil slå på, at der ikke i den konkrete sag kan træffes afgørelse, som divergerer fra gældende praksis. Heroverfor vil borgeren i den konkrete sag så have mulighed for at forklare, hvorfor det alligevel kan forsvares at træffe den ønskede afgørelse. I det kommercielle Danmark forhand-

les der hver dag på livet løs om kommercielle forhold, hvor parterne faktisk formår at finde sig til rette uden domstolenes medvirken. Og når så der alligevel går konflikt i samarbejdet, ligger det efter vores mening lige for at fortsætte i forhandlingssporet med bistand fra en kompetent mediator frem for at gennemføre en bekostelig og langvarig retssag.

Mediation er ganske vist ikke en "mirakelkur" mod domstolenes udfordringer. Men hvis myndigheder og virksomheder lod sig inspirere af klare internationale tendenser og i højere grad forsøgte sig med mediation, ville det med sikkerhed lette presset på domstolene.

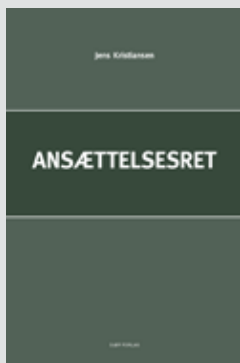
Alle konflikter skal håndteres med omtanke. Og det bør efter vores mening føre til, at flere konflikter bør søges løst ved mediation frem for at blive afgjort ved domstolsbehandling. ♦

THOMAS SAMSO BLOCH

Adm. direktør i
Mediationsinstituttet,
advokat (L) og mediator.

KURT HELLES BARDELEBEN

Formand i Mediationsinstituttet,
advokat (H), mediator og
partner i Sirius advokater.

ANSÆTTELSESET

Jens Kristiansen
860 kr. / 651 sider
Djøj Forlag

Bogen giver en samlet fremstilling af retsforholdet mellem arbejdsgivere og lønmodtagere med fokus på: lønmodtager- og arbejdsgiverbegrebet, grundprincipper for ansættelse, ansættelse af medarbejdere og forskellige ansættelsesformer, løn og andre former for vederlag, fremgangsmåde ved ændringer i arbejdsvilkår, parternes stilling ved virksomhedsoverdragelse samt opsigelse og ophævelse af ansættelsesforholdet.

EVA SMITH

Jeg håber, jeg har gjort en forskel

Anne Knudsen m.fl.
299,95 kr / 272 sider
Gyldendal

Bogen tegner et portræt af Eva Smith og hendes kamp for retfærdighed, retssikkerhed og menneskerettigheder. Der fortælles om hendes liv som juraprofessor samt som formand for Det Kriminalpræventive Råd og Europarådets Kommission mod Racisme og Intolerance. Bogen giver også indblik i de personlige sider af Eva Smiths liv som datter af den tidligere justits- og indenrigsminister Hans Hækkerup og hendes liv med manden Ole og deres seks fælles børn, to delebørn og 20 børnebørn.

ALMINDELIG KONTRAKTRET

Hans Viggo Godsk
Pedersen m.fl.

500 kr. / 270 sider

6. udgave **Djøf Forlag**

ANSVARSFORSIKRING AF BESTYRELSE OG DIREKTION

Klaus Stubkjær Andersen m.fl.

495 kr. / 190 sider

2. udgave **Karnov Group**

EU-DIREKTIVER OG GRUNDRETTIGHEDER I HORIZONTALT RETS- FORHOLD

En juridisk analyse af
borgernes retssikkerhed
og konsekvenserne for
medlemsstaten

Sune Klinge

500 kr. / 354 sider

Djøf Forlag

FAMILIERETSHUSLOVEN

Med kommentarer

Caroline Adolphsen m.fl.

650 kr. / 239 sider

Djøf Forlag

FUNKTIONÆRRET

Lars Svenning Andersen m.fl.

1.800 kr. / 1.241 sider

6. udgave **Djøf Forlag**

LIFE SCIENCE-JURA

Med fokus på medicin- og
medicoindustriene

Karen Dyekjær m.fl.

995 kr. / 487 sider

3. udgave **Djøf Forlag**

LOV OM FORVALTERE AF ALTERNATIVE INVESTER- INGSFONDE MV.

Hanne Søndergaard

Birkmose m.fl.

1.807,50 kr. / 869 sider

Karnov Group

RETORIK

For advokatfuldmægtige

Helle Hvass m.fl.

125 kr. / 112 sider

Advokatsamfundet

SKRIFTLIG JURA

Den juridiske fremstilling

Thomas Riis m.fl.

595 kr. / 900 sider

2. udgave **Ex Tuto Publishing**

STRAFFERETTENS

ALMINDELIGE DEL

Det strafferetlige ansvar

Trine Baumbach m.fl.

585 kr. / 611 sider

Djøf Forlag

STRAFFESAGENS GANG

Nicolaj Sivan Holst m.fl.

380 kr. / 265 sider

7. udgave **Djøf Forlag**

TRANSFER PRICING

Jens Wittendorff

1.670 kr. / 789 sider

3. udgave **Karnov Group**

VEJEN TIL VREDE

Vanvidskørsel, vejvrede og
kort lunte på fire hjul

Kirsten Stubbe-Teglbjærg m.fl.

249 kr. / 184 sider

Kriminalforlaget

NYHED!

Skriftlig jura, 2. udgave

Thomas Riis & Jan Trzaskowski (red.)

ISBN: 978-87-420-0032-8 | **Udgivet:** September 2020

Sider: 900, indbundet | **Pris:** 595 kr. inkl. moms

NYHED!

IT-kontraktret, 2. udgave

Henrik Udsen

ISBN: 978-87-420-0035-9 | **Udgivet:** Marts 2020

Sider: 576, indbundet | **Pris:** 795 kr. inkl. moms

NYHED!

Earn-Out Disputes

Niels Schiersing

ISBN: 978-87-420-0034-2 | **Udgivet:** Juni 2020

Sider: 324, indbundet | **Pris:** 1.245 kr. inkl. moms

FÅ MERE VIDEN på www.extuto.dk

Ex Tuto

Bag om indholdet i Karnov – del IV

I hele 2020 har du på bagsiden af Advokaten kunnet finde et nyt afsnit i historien bag indholdet på Karnov Online. I denne sidste del ser vi på nøgletal, der er med til at gøre Karnov Online til Danmarks juridiske overblik.

Vidste du, at...:

- vi har over **295** specialister til at skrive **Karnovs noter** – hvor 56 kommer fra ministerier, 47 fra advokatfirmaer, 32 fra universiteter og 47 fra styrelser?
- Karnov Online har over **27.000** Højesterets- og/eller principielle domme dateret fra før **1953**?
- retsplejeloven har over **5.100** noter tilknyttet i alt?
- der fra årsskiftet er kommenteret **185 ændringslove** på Karnov Online?
- Karnov Online giver adgang til over **190.000** domme og afgørelser?
- **68 %** af Karnovs brugere anbefaler Karnov Online alene på grund af noterne?

**Træf bedre beslutninger,
hurtigere.**

**|||KARNOV
GROUP**